

Upravitelj: Ljubljana, Pucničjeva ulica 5.
Telefon št. 31-22, 31-23, 31-24
Izdatništvo: Ljubljana, Pucničjeva ulica 5 - Telefon št. 31-23, 31-24
Podružnica Novo mesto: Ljubljanska cesta 42
Računi: za Ljubljansko pokrajino pri pošto-
čkovnem zavodu št. 17.749, za ostale kraje
Italije Servizio Conti. Cor. Post. No 11-3119
IZKljučNO ZASTOPSTVO za oglašje iz K.
Italije in inozemstva ima
Unione Pubblicità Italiana S. A. MILANO

JUTRO

Izhaja vsak dan razen ponedeljke
Naročnina: 3000 Lir mesečno Lir 15.-
za inozemstvo pa Lir 22.80

Uredništvo:
Ljubljana, Pucničjeva ulica št. 5, telefon
31-22, 31-23, 31-24
Rokopisi se ne vračajo

CONCESSIONARIA ESCLUSIVA per la pub-
blicità di provenienza italiana ed estera:
Unione Pubblicità Italiana S. A. MILANO

Audace attacco di mezzi d'assalto a Gibilterra

1 piroscalo inglese affondato, 5 gravemente danneggiati
Attività esplorativa sul fronte egiziano

Il Quartier Generale delle Forze Armate comunica in data di 18 settembre 1942-XX il seguente bollettino di guerra n. 844:

Sul fronte egiziano azioni di elementi esploranti.

Sulle basi di Malta reparti dell'aviazione hanno proseguito le operazioni di bombardamento; un velivolo britannico è stato abbattuto.

Dalle missioni di guerra degli ultimi due

giorni quattro nostri aerei non sono ritornati.

Mezzi d'assalto della regia marina penetrati nella rada di Gibilterra, vi hanno affondato il piroscalo »Ravens Poinc. In precedenti azioni altri mezzi d'assalto avevano gravemente danneggiato, nella stessa rada, i piroscali »Metax, »Shuma, »Empire Snipe, »Baron Douglas e un quinto non identificato.

La maggior parte degli assaltatori ha fatto ritorno alla base.

Drzen vdor napadalnih edinic v Gibraltar 1 angleški parnik potopljen, 5 hudo poškodovanih - Izvidniško delovanje na egiptskem bojišču

Glavni stan Italijanskih Oboroženih sil je objavil dne 18. septembra naslednje 844. vojno poročilo:

Na egiptskem bojišču delovanje izvidniških elementov.

Letalski oddelki so nadaljevali bombardiranje oporišč na Malti, eno britansko letalo je bilo sestreljeno.

Z vojnih misij zadnjih dveh dni se niso vrnila štiri naša letala.

Napadalna sredstva kr. mornarice so vdrila v vojaško luko v Gibraltarju in tam potopile parnik »Ravens Poinc. Pred tem so druga napadalna sredstva hudo poškodov-

vala v isti luki parnike »Metax, »Shuma, »Empire Snipe, »Baron Douglas in neki peti neugotovljeni parnik.

Večina napadalcev se je vrnila v oporišče.

Uspešni napadi na angleška letališča

Berlin, 18. sept. d. Tudi na egiptskem bojišču je nemško letalstvo v sredo uspešno nadaljevalo uničevanje sovražnikovih vojaških letališč. Ob napadu nemških bombnikov na sovražnikovo letališče v kraju El Arab je bilo od direktnih bombnih zadetkov ter od strelcev letalskih topov hudo poškodovanih več britanskih letal, pripravljenih za start. Nemška letala so učinkovito obstreljevala s strojnimi na tleh razvrščena angleška letala. Nadaljnje napade na nemška letala izvršila na britanske pehotne in topniške postojanke zapadno od El Alameina. Po direktnih bombnih zadetkih je več sovražnikovih topov prenehalo streljati. Nemška lovka letala so se spustila v borbo z britanskimi lovskimi eskadrami, ki so se dvignile v obrambo. Sovražnikove letalske eskadre so bile v teh borbah razpršene, mnoga sovražna letala pa so bila tako hudo poškodovana, da se zanesljivo lahko računa z njihovo izgubo.

Odmevi angleškega poraza pri Tobruku

Budimpešta, 16. sept. s. Ves madžarski tisk se še vedno bavi s katastrofalnim angleškim izkrcanjem pri Tobruku. Po katastrofi pri Dieppu je sledila katastrofa pri Tobruku, pišejo listi. Italijanske čete v Tobruku so dale izredno hudo lekcijo angleškim četam, katerih večina je bila uničena od italijanske obrambe. Angleško prednost je zopet zlomila hrabrost italijanskih čet in odločna akcija pomorskih sil ter italijansko-nemškega letalstva, ki je zadalo sovražniku zelo hude izgube.

Bukarešta, 18. sept. s. List »Ordinea« komentira ponesrečeni angleški poiskus pri Tobruku in piše, da je vredna poudarka naglost italijanske reakcije. List dodaja: Južni odsek drži skoraj izključno glede transportov in glede sil, ki se bore na tem ogromnem prostoru od Gibraltarja do Sirije, Italija in kljub važnosti ruske fronte se ne sme izgubiti iz vida važnost sredozemskega odseka in zaradi tega hrabrega in vztrajnega prispevka Italije.

Bern, 16. sept. s. Švicarski listi soglasno poudarjajo, da angleško izkrcanje pri Dieppu in Tobruku v glavnem kaže, da so branilci bolje pripravljeni kakor napadalci.

Nove Churchillove zadrege na obzorju

Berlin, 18. sept. Vest iz britanskega vira, da bi utegnil Churchill zelo verjetno podati čimprej kako izjavo o vojaškem položaju, spravlja jo v Berlinu v zvezo z nadaljnjim razvojem položaja pri Stalingradu in še posebej glede na odmeve padca mesta ob Volgi, ki bi sicer v prvi vrsti zadel sovjetsko bojišče, ki pa ne bi ostal brez vpliva tudi na Anglosase in njihove strateške načrte.

»Nachtausgabe« pripominja k temu: »Vojaške izjave Churchilla so bile vedno izrečene na predvečer hudih kriz, ko se je za zaveznike kazala na obzorju posebno nevarna grožnja. V ostalem piše prav danes »Daily Mail«, da bi morebitni padec metropole ob Volgi zelo obtežil Anglosasom še itak težko breme.

Javnost v Nemčiji pričakuje razvoj dogodkov brez nestrpnosti, ker ve, da se velika bitka razvija ugodno za nemško orodje in da gre sedaj le še za kratek čas. Berlinski listi objavljajo v zvezi s tem glasove iz sovražnega tabora, ki to domnevno podpirajo. Tako je »Times« zapisal: »Ako je še kdo bil v Veliki Britaniji, ki bi bil mogoč ohraniti upanje, da se bodo sovjetske čete pri Stalingradu trdno držale, bi storil sedaj prav, ako dokončno pokoplje te nade, sedaj ni več mogoče ničesar napraviti.«

Istočasno prikazujejo nemški vojni dopisniki narodu težkočo in srditost borbe, ki tudi v tej svoji poslednji fazi ni prav nič izgubila na svoji silovitosti. Med tem je tudi ponovno potrjeno, da je dejansko vse stalingrajsko naselje ogromna utrdba. Nemške čete, ki se že 48 ur bore po ulicah mestnega središča, prodirajo korak na korak in se morajo pri tem srdito boriti za vsako hišo v spopadih moža proti možu.

»Deutsche Allgemeine Zeitung« piše: »Ni pretirano reči, da ustvarja nemški vojak prave čudeže hrabrosti, junštva in žrtvovanja. Sovražniku se je za nekaj časa posrečilo odložiti končno katastrofo, vendar je ne more več zaustaviti. Trenutno hoče izkoristiti ogromno razsežnost mesta, a tudi ti naporji bodo brezuspešni. Od danes dalje so celi mestni okraj spremenjeni v razvaline zaradi delovanja nemškega letalstva in vse kaže, da bo na kraju le malo mesta še stalo pokonci.

Nemški vojak dobro ve, kaj pomeni Stalingrad za boljševizem, a tudi, kaj pomeni za nas. On ve, da predstavlja temeljni kamen sovjetskega južnega bojišča za nemško vojsko najvišji cilj, kronanje vseh zmag v letošnji ofenzivi. Mesto, ki nosi ime rdečega diktatorja, bi moralo postati predstraža Evrope proti boljševizmu.

Drugi dopisniki potrjujejo, da je treba smatrati tempo prodiranja za zadovoljiv, ako se upošteva skupnost sovražnih obramb.

V pričakovanju slabih vesti z vzhoda pa med tem angleška propaganda ni opustila

Novi nemški uspehi pri Stalingradu Sovjetski porazi ob Tereku, pri Voronežu in južno od Ilmenskega ter Ladoškega jezera

Iz Hitlerjevega glavnega stana, 18. sept. Vrhovno poveljništvo nemške vojske je objavilo danes naslednje poročilo:

Ob Tereku so uničili nemški oklopni oddelki s podporo rušilnih letal v obsežnih napadih množico dveh sovražnih bataljonov in zaplenili 41 topov.

V boju za Stalingrad so bili v ogorčenih borbah ob sodelovanju kopne vojske in letalstva doseženi nadaljnji uspehi.

Ponovni sovražnikovi napadi na mostišče pri Voronežu so bili s krvavimi izgubami zavrnjeni. Od 15. septembra je bilo na tem prostoru uničenih 91 sovjetskih tankov. Nočni napadi letalstva so bili naperjeni na letališča v zaledju sovražnika.

Južno od Ilmenskega jezera in južno od Ladoškega jezera so se zrusili ponovni krajevni napadi močnejših sovražnikovih sil z velikimi izgubami.

Sovjetsko letalstvo je izgubilo 16. in 17. septembra 146 letal. Pogrešamo 6 lastnih letal.

Dnevni in nočni napadi nemških bojnih letal so bili usmerjeni na naprave v južni in vzhodni Angliji, ki so važne za vojno. V Rokavskem prelivu je bila z bombami potopljena angleška stražna ladja. Mor-

narško letalstvo je sestrelilo 2 angleški letali.

Poulične borbe v Stalingradu

Berlin, 18. sept. s. Ponoči prispele vesti potrjujejo, da se boji v sovjetski trdnjavi Stalingrad nadaljujejo z nezmanjšano silovitostjo. Neki vojni poročevalec opozarja, da je na neki točki med boljševiškim pokusom razbremeniti akcije skupina sedmih nemških tankov izstrelila proti sovražniku v nekaj urah 24.000 strelcev iz strojnica. Toda to, pravi minija dopisnik, ni osamljena zgodba, vendar pa se odpor sovražnika nadaljuje. V mestnih blokih, ki so po večini do tal porušeni zaradi obstreljevanja topništva in bombardiranja strmoglavev, skušajo boljševiki z besom obupa zadržati nemško prodiranje, ki je sedaj nezadržno. V raznih okrajih mesta izvršujejo Nemci in zavezniki zelo naglo odločitelne operacije proti ostankom sovjetskih čet.

Kakor se je davi doznalo iz pooblaščenega vira, so nemški lovci v zraku nad bojiščem sestrelili 35 sovražnih letal, 6 nadaljnjih pa je sestrelilo protiletalsko topništvo.

List »Zwölfuhr-Blatt« navaja v svojem komentarju o bitki pri Stalingradu članek, ki ga je snoči objavilo sovjetsko vojaško glasilo »Rdeča zvezda« in ki piše: Tudi povsem porušeno mesto se lahko še nadalje bori. Normalno življenje je sicer prenehalo, a prav zaradi tega je branilec naloga olajšana, kajti v razvalinah lahko najdemo zelo učinkovitega zaveznika. Po vsakem sovražnem napadu mora biti porušeno poslopje takoj spremenjeno v trdnjavo, iz katere se lahko nadaljuje streljanje nemoteno. Obrambe mesta ne smemo opustiti niti v kaosu med plameni in ruševinami, a tudi ne v dežju sovražnih bomb. Ko se sedaj bitka za Stalingrad že razvija v središču naselja, priznava sovjetsko vojaško glasilo, je bila sovjetska trdnjava spremenjena v nešteto majhnih trdnjav in vsako celo ali porušeno poslopje je postalo gnezdo odpora in opora za strelno orožje vseh kalibrov.

Ta članek, zaključuje berlinski list, dokazuje zaslepljeni cinizem boljševiških oblastnikov in osvetljuje vso dramatičnost borbe, ki se sedaj bije po stalingrajskih ulicah.

Nemško vrhovno poveljništvo je danes objavilo, da so boljševiki poskušali tudi včeraj z močnimi silami napasti mostišče pri Voronežu, severno in južno od tega mesta. Napadi so bili zavrnjeni z zelo hudimi izgubami za sovražnika. Nemški lovci so sestrelili 31 sovjetskih letal.

Med ostrimi borbami na področju pri Rževu je bil zavrnjen tudi sovjetski napad, ki so ga podpirali številni tanki. Sovražnik je utrpel krave izgube. Medtem ko so dan prej na operacijskem področju ene same pehotne divizije izgubili boljševiki 71 izmed 106 uporabljenih napadalnih tankov, jih je včeraj uničilo nemško topništvo 21. 6 pa onesposobilo. Poseben uspeh je v obrambnih bojih dosegel neki topniški polk. V odseku pri Rževu so namreč nemški vojski uničili 12 večvernih topov, ki jih je tam postavil sovražnik, kakor tudi druge, pritrjene na avtomobile.

Nemška bojna letala so tudi včeraj napadala sovražnikove čete. Bombardirala so več železniških postaj vzdolž proge proti Moskvi, in sicer z velikim uspehom. Več s

strelivom natovorjenih vlakov je bilo poganih v zrak, tirnice pa razrušene na več točkah. Med ostrimi obrambnimi boji v odseku pri Rževu je skupina letalske bojne eskadre uničila od 1. avgusta do 7. septembra 208 sovražnih tankov, nadaljnjih 339 pa je ista skupina poškodovala ali onesposobila za to.

Nemške planinske čete, ki operirajo na bojišču pri Murmansku in ki so 14. septembra obkrožile večjo sovražno skupino, so jo sedaj popolnoma uničile in pri tem zaplenile veliko količino orožja. Na nekem drugem kraju tega odseka so iste planinske čete uničile bataljon sovjetske smučarske brigade.

Budimpešta, 18. sept. s. Iz pooblaščenega vojaškega vira poročajo, da je sovražnik ponovno poizkusil z ofenzivnimi akcijami v odseku vzhodne fronte, ki ga drže madžarske čete. Vsi ti poskusi so bili odbiti s hudimi izgubami za sovražnika. Madžarske čete so v srditih borbah povečale uspehe, ki so bili doseženi v preteklih dneh. Važne sovražne postojanke so bile zavzete. V neki krajevno važni akciji so bile jedinice sovjetske pehote in sovjetski oklopni oddelki obkroženi in uničeni. Sovražnik je imel zelo hude izgube. Zajet je bil ogromen plen vojnih potrebščin in ujetih je bilo mnogo sovjetskih vojakov.

Sovjetsko priznanje prodora v Stalingrad

Ankara, 18. sept. d. Iz Moskve javljajo, da so v sovjetskih službenih krogih včeraj priznali prodor nemških sil v Stalingrad tudi s severozapada. V poročilu iz Moskve je rečeno da je močnim skupinam nemških tankov in napadalnih oddelkov uspelo prodreti skozi sovjetske obrambne črte v severozapadna stalingrajska predmestja.

Nervoznost v Moskvi

Stockholm, 18. sept. s. Kakor piše londonski dopisnik »Aftonbladet« postajajo v Moskvi vedno bolj nervozni in jezni zaradi izostale pomoči zaveznikov. Ruski tisk objavlja vsak dan članke, ki jih londonski listi ne objavljajo in v katerih se z vedno bolj trpkimi besedami očita zaveznikom, da niso držali obljube glede druge fronte. Iz diplomatskega vira v Londonu se je doznalo, da so Rusi gotovo računali na ustvaritev druge fronte v tem letu in tudi na moč Anglosasov. Tak je bil vsaj tudi v Moskvi takoj po obisku zastopnikov obeh anglosaških sil v Moskvi, kjer so mnenja, da so periferne akcije, kakor n. pr. akcija, s katero Angleži neustavljeno groze na Bližnjem vzhodu, popolnoma neprimerne za olajšanje bremena, ki ga morajo nositi Rusi v tem trenutku. V Moskvi zahtevajo, da zavezniki ukredujejo nekaj takega, da bi bili Nemci prisiljeni takoj prenesti z vzhodne fronte na zapadno vsaj 40 divizij, sicer bo vse prekasno.

Nemški uspehi ob Tereku

Berlin, 18. sept. s. Iz vojaškega vira se je doznalo davi, da je skupina nemških tankov na fronti ob Tereku razpršila znatne sovražne sile, ki so se pripravljale za

napad, in je zadala nasprotniku hude krvave izgube. V teh borbah je bilo uničenih 9 sovjetskih tankov, številni topovi, metalci bomb, težko pehotno orožje in je bilo ujetih nad 600 nasprotnikov. Nemški lovci so sestrelili šest sovražnih letal. Protinapadi boljševikov v tem odseku so se izjalovili ob ognju topništva in nemškega avtomatskega orožja.

Bratislava, 18. sept. s. Posebni dopisnik slovaške tiskovne agencije poroča s kavkaski fronte, da slovaške jedinice krepko odbijajo obupne napade boljševikov in jim zadajejo hude izgube.

Boji pri Rževu

Berlin, 18. sept. d. V srednjem odseku vzhodnega bojišča pri Rževu so sovjetske čete tudi v sredo izvršile nekaj napadov na nemške postojanke, vti sovražnikovih poskusi vdreti v nemške črte pa so se zrušili v obrambnem ognju nemškega orožja. Skupine nemških bojnih letal, bombnikov in strmoglavev, so uspešno podpirale borbe nemških kopnih sil ter neprestano metale bombe vseh kalibrov na zbirališča za napad pripravljenih sovražnikovih tankov in čet. Večje število sovražnikovih tankov je bilo razbitih ali poškodovanih. Nadeja se nemška letala v tem odseku neprestano napadala sovražnikov oskrbovalni sistem ter uničila velike količine vojnih potrebščin, natovorjenih na tovornih avtomobilih in pratežnih vozovih.

S finskega bojišča

Helsinki, 18. sept. d. Včerajšnje finsko vojno poročilo javlja, da so na južnem delu Karelske ožine poizkušali sovražnikovi oddelki prodreti med finske postojanke, bili pa so zavrnjeni. Razen teh napadov je bilo na bojišču le še delovanje manjših izvidniških skupin. Finsko topništvo je skupaj z metalci min razpršilo več sovražnikovih oddelkov, zaposlenih pri utrjevalnih delih in na nasprotnikovih postojankah. Na Aunuški ožini je bilo na obeh straneh samo izvidniško delovanje. Sovražnikovi oddelki, ki so se poskušali približati finskiim postojankam, so bili odbiti. Na južnem delu vzhodne fronte je sovražnik nadaljeval pritisk na istem borbenem prizorišču kakor prejšnji dan ter je ne glede na hude prizadete mu izgube neprestano pošiljal v zaporni ogenj finskega topništva in pehote zmerom nove čete. Posrečilo se mu je prodreti v najsprednejše črte kekega finskega oporišča, kjer pa je bil njegov napad ustavljen. V nekem drugem odseku so finski metalci min razkopili sovražnikovo »biranje pod zaščito umetne megle. Drugod na finskem bojišču je bilo samo izvidniško delovanje.

Na južnem delu vzhodne fronte so finska letala izvršila več uspešnih bombnih napadov na sovražnikova oskrbovalna središča. Finska protiletalska obramba je na istem delu bojišča sestrelila sovjetsko lovsko letalo tipa »R 1-153« in v bližini Rukajavirja lahki sovražnikov bombnik. V noči na četrtek so sovražnikova letala metala na prostoru pri Sortavali in Lahdenpohji rušiline in zažigalne bombe, vendar je bila povzročena le malenkostna škoda.

Ob Ladoškem jezeru

Berlin, 18. sept. d. Močne skupine nemških bojnih in lovskih letal so v sredo na severnem delu vzhodnega bojišča uspešno posredovale v defenzivnih borbah ki jih nemške čete vodijo južno od Ladoškega jezera. Kakor javljajo s pristojne nemške vojaške strani so med neprestanimi poleti v nizki višini nemška letala uničila več sovražnikovih pehotnih kolon na pododu ter mnogo transportov vojnih potrebščin. Drugi oddelki nemških bojnih letal so napadali istočasno »sovražnikove prometne zveze, ter z bombami vseh kalibrov na več mestih prekinili železniško progo, ki je za sovjetske vojaške prevoze posebno velikega pomena. Med oboroženimi izvidniškimi poleti so nemška letala uspešno metala bombe tudi na sovražnikovo oskrbovalno ladjevje na Ladoškem jezeru.

17 bank v Ukrajini

Berlin, 18. sept. s. Eden izmed dokazov, da se sasedeno ozemlje v Sovjetski Rusiji naglo ureja, je dejstvo, da deluje sedaj v Ukrajini 17 bank z več ko 200 podružnicami. V vseh krajih gospodarske važnosti se odpirajo banke. Najvažnejši med temi zavodi je osrednja gospodarska banka s sedežem v Kovnu.

Oslo, 17. sept. s. Tukajšnji tisk obširno komentira vojaški poraz Angležev pri poizkusu izkrcanja v Tobruku in podčrtava budno pozornost sil osi na vseh bojiščih zaradi katere se je izjalovila sieherna angleška pobuda.

Mussolinijev pokal za italijanski in nemški film

8z Benetk poročajo o podrobnostih razdelitve nagrad na letošnji Biennali. Mussolinijev pokal je dobil nemški film »Veliki kralj«, v katerem igra Oto Gebühr Friderika Velikega. Volpijev pokal je prejela igralka Kristina Söderbaumova za najboljšo igrjo. Nemški film »Zlato mesto« je sprito posebnih kvalitit kot barvni film nagrajen z darilom predsednika mednarodne filmske zbornice. Nadalje so bili na Biennali odlikovani nemški filmi »Dunajska krt« (režiser Willy Forst) in »Velika seneca« (režiser Pavel Verhoeven), s kolajnam pa so bili odlikovani nemški zvočni tedniki ter kulturni filmi »Morski ore«, »Pestri ples« in »Zemlja na pohodu«. Mussolinijev pokal za najboljši italijanski film je prejel film »Benghazi«, Volpijev pokal za najboljšo igrjo je prejel znani igralec Fosco Giachetti, nagrado predsednika mednarodne filmske zbornice za najboljšo režijo pa je prejel italijanski film »Alfa Tau«. Različne nagrade so prejeli še po en italijanski, madžarski, rumunski, španski in portugalski film.

Čestitke Kralja in Cesarja predsedniku Čila

Rim, 18. sept. s. Ob narodnem prazniku republike Čile je Kralj in Cesar poslal brozjavko s čestitkami in željami predsedniku čilske republike.

Nova imenovanje v OND

Rim, 18. set. s. Podtajnik PNF Mario Farnesi opušča funkcijo izrednega komisarja OND. Duce je na predlog tajnika PNF imenoval za predsednika OND fašista Dina Gusatija Bonsembianta, inspektorja PNF. Fašist Vittorio Ortali, bivši zvezni tajnik, je imenovan za tajnika OND na mesto fašista Celsa Marie Garattija, ki mu je poverjena druga funkcija.

Rim, 18. sept. s. Duce je na predlog tajnika PNF imenoval za nacionalnega zastupnika fašističnega združenja »Industrijskih državnih podjetij fašista Mario Garattija na mesto fašista Huga Maceratinia. Tajnik stranke se je tovarišu Maceratiniju zahva-

prilike, da ne bi z vsem bobnanjem proslavila »odločilne zmage«, ki da je 15. septembra 1940 odločila usodo bitke za Anglijo. Spomeniko, ki jo je v zvezi s tem izdalo angleško letalsko ministrstvo, smatrajo v Berlinu za grobo potvorbo. Angleži so vedno imeli to prednost, da so si izmišljali domnevne bitke, da bi potem na njih zgradili prav tako dozdevne zmage. V konkretnem primeru, pripominja nek nemški oficijozni komentar, prikazujejo nemške letalske napade na britansko otočje takoj po francoskem porazu kot uvod v invazijo otočja. Čeprav ni niti en nemški vojak nikdar niti poskusil stopiti na angleška tla, govore Angleži o neuspehe nemške ofenzive. »Zmago« z dne 15. septembra 1940 potrjujejo med drugim z dejstvom, da je onega dne nemško letalstvo izvršilo vrsto posebno silovitih napadov. To se zdi propagandni onkrnj Rokavskega preliva dovolj za trditve, da je onega 15. septembra 1940 prišlo do zgodovinskega preokreta v vojnem poteku in da sta velesili osi izgubili onega dne odločilno bitko za Anglijo.

Nemčija pa se omejuje na ugotovitev, da sta Dieppe in Tobruk pokazala, da Angleži niso v stanju, da bi podvzeli kako resno pobudo. Dieppe je še posebej pokazal, da Anglija nikdar ne bo mogla zopet zavzeti Evrope. Nemčiji pa ni do tega, da bi se bahala z bitkami, ki ji ne morejo škoditi, kot z zmagami: to veselje, ki odkriva kaj nenavaden okus, raje prepušča Angležem in sicer z največjim veseljem. (Il Piccolo, 17. sept.)

Letalski napadi na Anglijo

Berlin, 18. sept. d. Dodatno k včerajšnjemu nemškemu vojnemu poročilu javljajo iz vrhovnega nemškega vojnega poveljništva, da so nemški letalski napadi proti angleškemu otočju v sredo zajeli razne vojaško važne objekte na »nem obširnem prostoru od otočja Orkney do južne obale Anglije. Na otoku Faer, ki spada v skupino Orkney, so nemška letala bombardirala ter docela uničila vojaške lope, v katerih so nastanjene čete, in z direktnimi bombnimi zadetki povzročila znatno škodo tudi na drugih vojaških napravah. V mestu Rye so nemške letalske bombe eksplodirale sredi velikih blokov poslopj ter povzročile veliko razdejavanje in škodo. Nadalje so nemška letala napadla železniško postajo v Eastbournu, »jer je več bomb ponovno zadelo tamkajšnja skladišča ter jih zažgalo.

Ali ste že odposlali naročilnico za DK?

Novi izgredi v Indiji

Ponovni spopadi indijskih množic z angleško policijo in vojaškimi četami

Bangkok, 17. sept. s. Radio svobodne Indije je davi objavil naslednji proglas: »Indijci, kar se dogaja v zakonodajni skupščini v New Delhiju se nas ne tiče. Ta skupščina ne more ščititi interesov indijskega naroda in biti tolmač njegovih potreb, pravic in aspiracij. Pravi zastopniki indijskega naroda so v angleških ječah ali so padli pod kroglami zatiralcev. Ven z Anglijo! Živela svobodna in neodvisna Indija!»

Doznava se, da so nastali zopet izgredi v Bengaliji in v Zedinjenih pokrajinah. V Madrasu je policija razgnala veliko demonstracijo proti zakonodajni skupščini. Aretiranih je bilo kakih 50 oseb. Skupine Indijcev, med katerimi je bilo mnogo dijakov, so napadle neko stražnico in po srditosti jim je uspelo vdreti vrata. Osvobodili so 22 v prejšnjih dneh aretiranih nacionalistov in zaprli v celice policijske agente, ki niso pravočasno pobegnili. V spopadu so bili ubiti štiri Indijci in dva agenta, ranjenih pa je bilo okrog 40 oseb. Močni odredi policije so s podporo bataljona čet kmalu nato zopet zasedli stražnico in osvobodili zaprte agente.

Demonstracije proti zakonodajni skupščini so nastale tudi v drugih mestih. Po zadnjih vesteh je bilo v okrožju Lahorea ubitih 75 vojakov.

Bangkok, 18. sept. d. Iz vseh najvažnejših indijskih pokrajin so tukajšnji indijski nacionalistični krogi prejeli nove vesti o ponavljajočih se nemirih in spopadih civilnega prebivalstva z britansko policijo. V centralnih indijskih pokrajinah je prišlo v mestu Guntar do spopada s policijskimi četami na prostoru, kamor so Indijci sklicali protestno zborovanje. Za število človeških žrtev ni bilo mogoče zvedeti. Več oseb je policija aretirala. Britanske oblasti so naložile novo kolektivno globo v višini 5000 rupij občinam Pojak in Sohar. V pokrajini Bombaj so demonstrirajoče indijske množice s kamenjem napadle policijsko postajo in pošto poslopje v mestu Ahmedabadu. Civilni uslužbenci v Ahmedabadu so proglasili stavko, nakar so britanske oblasti reagirale tako, da so civilistom prepovedale zapustiti mesto brez posebnih dovoljenj. Poslovanje pokrajinske uprave za distrikt Surat je morala za dobo šestih mesecev prevesti pokrajinska uprava v Bombaju, ker je britanska policija večino upravnih uradnikov distrikta Surat aretirala. Iz pokrajine Madras so došle nove vesti o nadaljnjih spopadih v dveh distriktih. Guverner pokrajine Madras je zaradi tega naložil dva-

najstjim občinam kolektivno globo 189.000 rupij kot odškodnino za škodo, ki so jo demonstranti povzročili na železnica ter na drugi javni imovini. Izmed zakonodajnega zastopstva madraške pokrajine sta bili aretirani nadaljnji dve osebi. V bengalski pokrajini je prišlo do nadaljnjih spopadov v dveh občinah. V kraju Midnapore je policija s streljanjem skušala razpršiti demonstrirajoče indijske množice. V Damahoreju so policijske čete streljale na neoborožene demonstrante in je bilo več človeških žrtev, ki pa uradno doslej še niso bile objavljene.

Rim, 17. sept. s. »Chicago Tribune«, »Santur Daily Evening Post« in mnogi drugi ameriški listi objavljajo ostre kritike proti angleški politiki v Indiji. Znatno del tiska odkriva prikriti misel izkoriščanja angleških nesreč v Indiji v prid Amerike. Že nekaj časa listi odkrito zagovarjajo mnenje, da ima Amerika dolžnost do same sebe in do svojih čet v Indiji ter do vseh podpisnikov atlantske karte urediti Indijo, ker Anglija ni sposobna rešiti indijskega vprašanja. Ton ameriškega tiska kaže, da računajo ameriški politični krogi pri svojih namelih na zmerniške indijske stranke in skupine nacionalistov. Nenadno zanimanje ameriške javnosti za indijske probleme podpirajo tudi newyorški finančni krogi, ki so poslali v Indijo svoje zaupnike, da bi sklepali kupčije in proučili obširne načrte za posle po vojni.

Madrid, 17. sept. s. Objavljajoče uradne podatke žrtev nedavnih nemirov v Indiji listi podrtavajo, da je položaj v Indiji popolnoma drugačen, kakor ga je predložil Churchill v spodnji zbornici v svojem zadnjem govoru. Poročilo min. predsednika o Indiji, piše list, je bila popolna mistifikacija, kar so bili tudi vsi ostali njegovi govori o vojnem položaju. Slepina dialektike je najljubše kritikovo orodje, katerega se poslužuje, da bi rešil svoj položaj kljub strahoti nesreč, ki jih Anglija doživlja pod njegovim vodstvom. Listi tudi poudarjajo, da dokazujejo nasprotno z njegovimi trditvami stvarna dejstva in nekatere njegove lastne izjave, da je položaj v Indiji neposredna posledica moralnega in političnega razpada angleškega imperija. Listi zaključujejo, da bi bilo zanimivo vedeti, ali se Churchill ni nikoli vprašal, kakšen je končni cilj njegove politike mistifikiranja, kajti več kot besede so vredna dejanja s svojo neizpodbitno stvarnostjo. Medtem ko Churchill spravlja v zamaknenje svoje rojake z najbolj virtuosnimi govori, se Angliji približuje ura velikih odločitev, ki ji ne bo mogoče spremeniti ali ustaviti z besedami.

Tudi Južna Afrika se prebuj

Lorenzo Marques, 16. sept. s. Politični in moralni položaj v Južni Africi ni preveč ugoden za Angležce. Vsak dan se pojavljajo znaki, ki ne pričajo o solidarnosti z Anglijo, katere eksponent je znani general Smuts, ki se je vdajal s svojimi sledbeniki iz raznih vrst londonskemu imperikalizmu. Javni red v Južnoafriški uniji je samo policijski izraz, s katerim ni mogoče preprečiti atentatov, sabotaž, spopadov in podobnih reči. Razen teh znakov, ki izhajajo iz časov angleških protiburskih nasilnosti, se pojavljajo še drugi bolj določni in celo angleška obveščevalna služba ne piše preveč rožnato o teh razmerah. Opozicijska narodna stranka, ki se že dolgo bori proti politiki zasluževanja dežele, se izredno odločno giblje v skladu z zgodovinskim trenutkom, ki je nastal zaradi medkontinentalne vojne, katere namen je, odstraniti angleško oblast z vseh afriških in neafriških področij, kjer so se Angležci usidrali z nasilnostjo in sleparstvom v škodo svobode narodov. Po vseh iz Pretorije je šef narodne stranke v Južni Africi govoril na važni skupščini svojih rojakov in v svojem govoru odkrito zahteval ustanovitev neodvisne republike. Dr. Malan je pozval vse, na ostanejo tesno združeni, in je opozoril Južnoafričane na manevre tako imenovanih reševalcev. Ne vem, je Malan dodal, ali bo Smuts uvedel obvezno vojaško službo, če pa ima tak namen, bom ukazal vsem Južnoafričanom, naj se temu uprejo.

Lizbona, 18. sept. d. Iz Pretorije v Južnoafriški uniji javljajo, da je imel predsednik južnoafriških nacionalistov dr. Malan v sredo na javnem zborovanju v Pretoriji velik govor, v katerem je med drugim izjavil, da želi Južna Afrika po vojni živeti v novem svetovnem redu kot docela neodvisna država. Malan je nadalje v svojem govoru zahteval, da mora biti Južna Afrika na mirnovi konferenci, na kateri se bodo po zaključku sedanjih vojn urejale razmere bodočega sveta, zastopana po svojih posebnih neodvisnih delegatih, ki se bodo zavzeli za ureditev Južnoafriške republike. Na javnem zborovanju v Pretoriji so bili navzoči tudi pristajači južnoafriške nacionalne stranke in je dr. Malan vse zborovalce ob zaključku govora pozval k ohranitvi popolne sloge v južnoafriškem nacionalističnem taboru.

Italijanska koncesija v Tiencinu

Tiencin, 18. sept. s. Kr. veleposlanik Italije je sprejel v kr. konzulatu italijansko kolonijo ob navzočnosti zastopnikov nemške, japonske, kitajske, španske in madžarske kolonije. Za svojega kratkega bivanja v Tiencinu se je markiz Taliani de Marchio živo zanimal za cvetoče delovanje italijanske koncesije, zlasti pa za bolnico in italijansko šolo, imenovano po Brunu Mussoliniju, za šolo za Kitajce, katero obiskuje 500 učencev, ki se uče tudi italijanske, in za trgovsko delovanje. Pred odhodom se je veleposlanik lahko prepričal o odlični izveženosti mornarjev bataljona »San Marco« in o fascistični zvestobi vseh rojakov ter je čestital kr. konzulu in njegovim sodelavcem zaradi napredka italijanske koncesije kljub vojnim zapletitostim, zaradi odlično organiziranega poslovanja in dejanskega sodelovanja med italijanskimi oblastmi in oblastmi sil trojnega pakta.

Velike poplave v zapadni Indiji

Sanghaj, 18. sept. d. Iz Karčija v zapadni Indiji javljajo o velikanskih neurjih, ki so jim sledile v mnogih pokrajinah usodne poplave. Po dosedanjih podatkih se je moralo pred nevarno naraslim vodovjem okrog 40.000 oseb umakniti iz dolin v višinske kraje. Škoda, ki je bila povzročena od vremenskih katastrof, se že zdaj čeni na pol-drog milijon funtov. V treh prizadetih okrožjih so narasle vode razdelele približno 60.000 človeških bivališč.

Nadaljnja razkritja o komunističnih grozodejstvih

Cim več krajev po deželi je oproščenih komunistične strahovlade, tem več prihaja na dan razkritij o umorih in drugih zločinih, ki so jih izvršili partizani pod komunističnim vodstvom. Objavljamo danes nadaljnjo serijo teh strahotnih primerov, ki morajo iztrežiti tudi najbolj zakrknjenega in najbolj lahkovernega simpatizera s komunistično akcijo. Vsa komunistična morala odpreta oči, da komunistom, katerih slepo orodje so partizani, niti od daleč ni šlo za kako »osvoboditev« Slovencev, temveč izključno je za to, da spravijo s poti vse, ki jih ovirajo ali bi jih po njih mnenju utegnili kdaj ovirati v izvajanju njihovih temnih, skrbno prikrivanih načrtov.

Umori brez konca in kraja

V Levnem pri Hmeljniku so v noči na 5. septembra partizani umorili Palkovo mater in njenega 17letnega sina. V St. Petru pri Novem mestu so 8. septembra komunisti vdrl v hišo Jurija Teropčiča, starega 68 let ter ga odpeljali obenem z njegovo ženo Francisko, ki je štela že tudi preko 60 let. Preje so jima poklali prašiča ter odnesli vse, kar je bilo kaj vrednega, med drugim tudi 8000 ltr denarja in hranilne knjižice. Oba so nato umorili v hostji pri Starem gradu. Sama sta si morala izkupati grob.

Samo v metliški županiji so partizani umorili 18 ljudi.

Pri St. Rupertu so komunisti ubili kmečkega fanta Franceta Zonta iz Hrastnega. Preden so ga ubili, so mu polomili vse kosti. Iz Mirne peči so odvedli brata Mavčeta, tudi oba mučili in pobili s koli. Mizarja Malista iz Mirne peči so z zvijačo zvalili v gozd, kjer so mu očitali, da je »belogardist«, in ga nato ustrelili. Istočasno so ustrelili tudi neko žensko iz Vrhnice, mater sedmih otrok.

Iz Bizovika pri Ljubljani so komunisti že v maju odpeljali 19 let starega dijaka Janeza Pavšiča, ki je obiskoval zadnji letnik ljubljanskega učiteljskega, ter njegovega prijatelja Franca Jakša. Odvedli so ju v gozd, od koder se nista več vrnila. Sedaj se je izvedelo, da sta bila oba umorjena. Prav tako so komunisti ubili iz Bizovika Franceta Žitnika, 40 let starega mizarja.

Gospodarstvo

Italijanska trgovina z Nemčijo

Beogradska »Donau-Zeitung« je pričela objavljati članke o italijanski zunanji trgovini ter navaja glede razvoja trgovine med Italijo in Nemčijo naslednje podatke: Osnova naraslega prometa med Italijo in Nemčijo je bil sporazum, sklenjen v marcu 1940 glede nemških dobav premoga. Po tem sporazumu, s katerim so bili prečrtani izsiljevalni poskusi Anglije, gre danes vsakih 20 minut po en vlak premoga iz Nemčije v Italijo. Sledili so nadaljnji podobni sporazumi glede železa in jekla, kovin, lesa, pogonskega goriva itd. V vseh teh sporazumih so predvidene znatne dobave tako z italijanske strani Nemčiji kakor z nemške strani Italiji. Italija dobavlja Nemčiji poleg svile, tekstilnih vlaken, žvepla, živega srebra, konoplje in boksa znatne količine sadja in sočivja, ki so največjega pomena za nemško prehrano. Razumljivo je, da je delež Nemčije v zunanji trgovini Italije pri tej intenzivni trgovinski izmenjavi prekorajčil že polovico celotne italijanske zunanje trgovine. Vzporedno je urejeno tudi prevozno vprašanje tako, da se prevoz teh znatnih količin blaga v eni in drugi smeri vrši brez trenja.

Celotna zunanja trgovina med obema državama se sprti izpopolnjuje, za kar skrbje mešani vladni odbor, ki se sestajajo dvakrat na leto. Na teh sestankih se proučuje in pretehtajo vsa vprašanja, ki se v teku časa pojavijo. V začetku leta se določi obseg medsebojnih dobav, pri drugem sestanku, ki se vrši sredi leta, pa se dogovori po potrebi prilagodijo spremenjenim razmeram in potrebam. Osnovna vprašanja in načelne smernice za medsebojno blagovno izmenjavo pa se določijo ob prihodnjem obisku italijanskega trgovskega ministra Riccardija v Nemčiji, odnosno nemškega gospodarskega ministra dr. Funka v Italiji. Ni treba še posebej poudariti, da pride pri takih sestankih vedno do polnega soglasja.

Pri zadnjih razgovorih spomladi 1942 je bilo v razpravi izredno važno vprašanje določitve medsebojnih izvoznih cen. Pri tej priliki se je Nemčija znova zavezala, da bo pustila nespremenjene osnovne cene za dobavljeni premog in ostale surovine, medtem ko se je Italija zavezala, da bo prav tako obdržala nespremenjene cene za izvozno blago, ki gre v Nemčijo. Ti dogovori gde cen so v zadnjih mesecih služili za vzor pri kreditivno blagovne izmenjave med drugimi državami.

Industrija Stalingrada

Sprito porušen, ki so jih napravili letalski napadi, je Stalingrad izločen kot industrijsko središče Sovjetske Rusije. Kakšen pomen je imel Stalingrad zlasti v okviru sovjetske oboroževalne proizvodnje, nam pričajo naslednji zanimivi podatki:

Ze pred svetovno vojno je Stalingrad — takratni Caricin — zavzemal važno mesto v proizvodnji potrošnih dobrin. Imel je velike obrate živilske industrije, mlarne, pivovarne, obrate lesne industrije, tvornice jedilnega olja in živahno razvito trgovino z vsem jugovzhodnem deželo. V dobi sovjetskega gospodarstva pa so v mestu izgradili predvsem oboroževalno industrijo. Tako so postavili velike obrate industrije za predelavo železa, za izdelovanje strojev in motorjev. Najvažnejše podjetje v Stalingradu je velika tvornica kapacitet 40.000 strojev. To tvornico pa so ob izbruhu vojne preuredili za izdelovanje tankov in je imela leta 1940. zaposlenih okrog 23.000 delavcev. Vzporedno z gradnjo oboroževalnih podjetij je naglo naraslo tudi prebivalstvo. Leta 1923. je imel Stalingrad 108.000 prebivalcev, leta 1934. že 390.000, leta 1939. pa 445.000. Ker sovjetska oblastva niso poskrbele, da bi se istočasno z gradnjo industrijskih podjetij zgradila tudi potrebna stanovanja za delavstvo, je vladala v mestu velika stanovanjska stiska.

Stalingrad pa je bil tudi pomembno prometno središče. Zavezel je prvo mesto med rečnimi lukami Volge, saj je pred vojno na Stalingrad odpadlo okrog 40% celotnega sovjetskega rečnega prometa. Preko Stalingrada je šlo na leto okrog 9 milijonov ton lesa v splavih, 7 milijonov ton mineralnega olja, preko 2 milijona ton gradbenega materiala, 1,2 milijona ton žita itd.

Kmetijska proizvodnja stalingradskega področja je znatna. Na upravnem področju Stalingrada je znala z žitom posejana površina 3,1 milijona hektarjev, na krompir in sočivje je odpadlo 160.000 ha, na krmilne rastline 263.000 in na industrijske rastline 384.000 ha (solnčnice 140.000 ha, gorčica 153.000 ha, bombaž 20.000 ha, ričun 15.000 ha in lan 51.000 ha). Na področje Stalingrada je odpadel največji del proizvodnje lanu južne Sovjetske Rusije. Važna je bila tudi vloga Stalingrada v zvezi z razvitim ribištvom na Volgi. V Stalingradu so ribiči vnovčevali vlovljene ribe, obenem pa je bilo mesto središče za izdelovanje in pridelovanje kavjarja.

Gospodarske vesti

Prodaja plemenske živine. Po nalogu kmetijskega oddelka Visokega komisariata obveščamo kmetovalce, da bo v soboto 19. t. m. od 9. do 12. ure dopolne v klavnic v Ljubljani prodaja plemenskih krav in prašičev po ugodnih cenah.

Ureditve proizvodnje umetnih desertnih vin. Pred kratkim smo poročali, da je bila izdana prepoved izdelovanja vseh vrst umetnih desertnih vin (vermut, marshala, šampanjec itd.) Kakor sedaj poročajo iz Rima, ni mišljena prepoved izdelovanja takih vin kot trajna, temveč bo veljala le toliko časa, dokler ne bo urejeno vprašanje proizvodnje umetnih desertnih vin. Z začasno napovedjo naj se prepreči prekomerni nakup vina od strani izdelovalcev umetnih desertnih vin. V bodoče bo moral vsak proizvajalec umetnih desertnih vin dokazati, kakšne količine je izdelal v normalnih letih pred vojno. V okviru te predvorne proizvodnje bo dobil dovoljenje za nakup vina. S to ureditvijo bo preprečena prekomerna ponudba umetnih desertnih vin, ki ni v skladu z normalno potrošnjo, obenem pa bodo onemogočeni prevlečki nakup vina od strani izdelovalcev umetnih desertnih vin. Naravno je, da ta ukrep tudi ne bo vplival na izvoz. To je razvidno že iz samega dekreta, ki nadalje dopušča izdelovanje umetnih desertnih vin za izvoz. Ob-

lastva bodo storila vse, da se inozemski odjemalci italijanskih vin ohranijo in da se prilobijo še novi. V zadnjem času se je odprl za italijanska vina nov trg v Franciji, kamor Italija skozi deset let ni uvažala vina. Poleg tega pa se normalno razvija izvoz v Nemčijo in Švico. V tej zvezi bodo izšli tudi še podrobnejši predpisi o tem, kakšna vina je smatrati za kakovostna vina. Obenem bodo točneje določeni pridelovalni okolišaji za posamezne vrste vin. Predlog, da bi se cene določile po vsebini alkohola, ni umesten, ker je mnogo kvalitetnih vin z razmeroma nizko stopnjo alkohola, medtem ko je znano, da imajo vina v Sici-liji znaten odstotek alkohola in se zaradi tega uporabljajo za rezanje, mnoga pa nimajo značaja kakovostnega vina.

Koncentracija v italijanski industriji. Nedavno smo poročali o koncentraciji v italijanskem električnem gospodarstvu, in sicer v zvezi s sklicanjem izrednega obecnega zbora družbe prevzela najvažnejša podjetja svojega koncena. Sedaj pa poročajo iz Rima, da se iz razlogov racionalnega gospodarstva pripravljajo slična koncentracija tudi v drugih industrijskih panogah. Tako je znana družba Pirelli (glavnica 500 milij. lir) sklicala za 24. september izredni občni zbor, ki bo sklepal o predlogu, da družba s fuzijo prevzame 3 druge družbe, ki jih je doslej kontrolirala, in sicer družbo za umetna tekstilna vlakna »Stare« (glavnica 30 milijonov lir), družbo Cotonificio Riuniti (gl. 6,5 milijona lir) in družbo Italiana Ebanite (gl. 5 milijonov lir). Za isti dan je sklicala izredni občni zbor družba Societa Elettrica Sarda (gl. 150 milijonov lir), ki bo sklepala o sličnem predlogu, namreč o predlogu, da družba v obliki fuzije prevzame električnisko družbo Tiro (glavnica 67,5 milijonov lir) in Sardinsko družbo za amonjak (gl. 3,75 milijonov lir). Končno bo triestinska družba za rafiniranje mineralnega olja Aquila (gl. 55 milijonov lir) na izrednem občnem zboru sklepala o prevzemu dveh industrijskih družb, ki so pod njeno kontrolo.

Oddaja jugoslovanskih državnih papirjev v Srbiji. V izvajanju sporazuma o premoženjsko pravni likvidaciji bivše kraljevine Jugoslavije je srbska vlada pozvala vse imetnike jugoslovanskih državnih papirjev (posojil, obligacij, bonov in rent), ki so imeli 1. decembra lanskega leta svoje bivališče na področju sedanje Srbije in so bili tudi 15. aprila lanskega leta lastniki teh papirjev, da jih do 15. oktobra t. l. oddajo pri Poštni hranilnici v Beogradu, odnosno pri podružnicah Državne hipotekarne banke ali pri davčnih uradah.

Uspeh zagrebške velesejme. V ponedeljek, 14. t. m. je bil zaključen zagrebški jenski velesejme. Priridelje je postilo okrog 300.000 oseb. Uspeh je vsekoli zadovoljiv. Vsega je bilo na velesejmu 150 domovih in 220 inozemskih razstavjalcev, med njimi 97 iz Nemčije in protektorata, 35 iz Italije, 49 iz Bolgarije, 28 iz Madžarske in 11 iz Slovaške.

Japonsko prečrtanje na Novi Gvineji

Sanghaj, 17. sept. d. O vojaškem položaju na Novi Gvineji javljajo najnovejša poročila, da so japonske čete po prekoračenju prelaza v pogorju Owen Stanley zopet začele ofenzivo in prodirajo dalje proti luki Port Moresby. V oddaljenosti približno 50 km od te luke, ki predstavlja poslednje važno zavezniško oporišče na Novi Gvineji, so japonske čete zadele na glavne avstralske obrambne črte. Kakor javljajo v četrtki iz Melbourne, so se na teh črtah razvlele srdite bitke, ki še traja. Včerajšnje vojno poročilo zavezniškega glavnega stana pravi, da izvajajo japonske čete zelo močan pritisk na avstralske obrambne postojanke in da so borbe pred Moresbyjem zelo resnega značaja.

Nemško priznanje meharistom

Berlin, 17. sept. s. »Börsen-Zeitung« objavlja navdušen članek o meharistih, ki so prednja straža Italije v libijski pušavi. Pisec omenja mogočno akcijo Italije za doslej popolne oblasti v vsej Libiji, značilnost je dežele in novo življenje, ki tu cvete po zaslugi fašističnega režima ter nato pripoveduje o zgodovini kraljevega zbora kolonialnih čet ter o ustanovitvi, organizaciji in funkciji zbora meharistov. Ob zaključku pisec poveljuje hrabrost in zvestobo teh črnih vojakov, izjavljajoč, da so meharisti od pričetka vojne do danes na vsej dva kilometra dolgi fronti levega krila armade maršala Rommela preprečili vse zasede sovražnika in onemogočili, da bi en sam degolist stopil na ozemlje, ki je pod italijansko suverenostjo.

Obvezna delovna služba v Angliji

Stockholm, 17. sept. s. Iz Londona poročajo: Minister za delo Bevin je ukazal ponovni pregled seznamov obvezancev za civilno mobilizacijo zlasti glede moških med 40. in 50. letom in glede žensk med 18. in 45. letom. Vojna industrija in kopenska obramba sta povzročili velik nered, katerega je izrazilo veliko število mobilizirancev ter se odtegnilo svoji dolžnosti.

Mobilizacija v Braziliji

Buenos Aires, 17. sept. s. Iz Rio de Janeiro poročajo, da je predsednik Vargas odredil splošno mobilizacijo.

Pomanjkanje kavčuka v Švici

Bern, 17. sept. d. Zaloga kavčuka v Švici so bile do kraja izčrpane. Kakor javljajo z merodajnih švicarskih gospodarskih krogov, Švica že eno leto ne more več uvažati iz inozemstva niti najmanjših količin surovega kavčuka ali nekaterih potrebnih gumijskih izdelkov. Okoliščine so danes takšne, da tudi v bodoče ni mogoče pričakovati zboljšanja položaja na trgu s kavčukom in proizvodni švicarske oblasti so zaradi tega odredile, da se bodo po vsej deželi pričele zbirati stare pnevmatike in stare gumijske cevi, tako da bo vsaj za prvo silo zadostno najnujnejšim potrebam.

Zanimivosti iz zgodovine krompirja

Krompir, naše najbolj razširjeno in najvažnejše živilo, obhaja letos majhen jubilej. Preteklo je 380 let, od kar je začel svoj pohod po svetu. Njegova pradomovina je bila, kakor znano, Južna Amerika, kjer ga je na njenem južnem koncu, pri Santafeju v Argentini odkril trgovec s sužnji John Hawkins, in sicer se je zgodilo to leta 1562.

Spomenik Fr. Drakea v Offenburgu ob Meni

Za Evropo je ostalo to odkritje začasno in brez posledic. Od južnoameriških gorovij so prinesli Španci krompir, ki so ga imenovali papas, najprej pa Pirenejski polotok. Iz Španije je prišel nato v Italijo, kjer so ga imenovali artuffoli. Še preden so krompir poznali na Angliškem, je bil v Italiji zelo razširjeno živilo za ljudi in živino. Iz Italije ga je prinesel papeški nuncij v Belgijo, od tam je dobil nadupravitelj cesarskih vrhov na Dunaju Clusius 1588 dva gomolja. To je bil prvi krompir, ki so ga videli v nemških deželah. Clusius je prišel 1593 kot univerzitetni profesor v Leyden in je od tam poslal krompir v Pariz, kjer ga očetelj po njegovem poročilu še niso bili videli.

Med tem ko se je krompir po eni strani razširal iz Španije v Italijo, Belgijo, Nemčijo in Francijo, so Angliži 1504 odkrili Virginijo in tam tudi krompir, ki so ga divjaki jedli. Pod imenom potatoes so ga Angliži v drugi prinesli v Evropo. Sir Walter Raleigh ga je 1584 prinesel na Irsko, Franc Drake 1586 na Angliško in šele takrat so se seznanili s to rastlino angleški odličniki. Razširjala pa se je silno počasi, kajti pretekli sta dve stoletji življenjski dobi, preden si je osvojila mize bogatinov in kočje revežev. Lahko smatramo, da pred 1660 krompir ni bil splošno živilo na Angliškem. V Belgiji pa si je ljudi osvajal hitreje, kajti po zgodovinskih virih vemo, da je bil tam že 1640 splošna jed.

Nemčija je med tem ječala pod razdiralno nadlogo tridesetletne vojne in nemško poljedelstvo je strahovito nazadovalo. Jeronim Bauhin ni vedel 1664 o njem nič posebnega povedati razen tega, da goji v botaničnih vrtovih kot nenavadno rastlino. Na nemškem jedilnem listu se takrat sploh ni pojavljala, kvečjemu morda v Avstriji, kajti Becher je 1682 pripovedoval, da ga je v Avstriji gojil z velikim uspehom. Zanimiva je tudi njegova pripomba, da so v Avstriji že takrat pridelovali iz krompirja žganje. V Nemčiji se je začelo pridelovanje krompirja širši splošno šele v prvem četrtletju 18. veka in je obšlo tudi alpske dežele, vendar ne vemo o tem nič natančnega. Takrat so poznali tudi že dve vrsti krompirja: angleško, malo, rdečo, ki je izvirala prvotno iz Severne Amerike in belgijsko večjo, belo, ki ji je bila pradomovina, kakor smo povedali, Južna Amerika. Belgijska vrsta je bila boljša, a dražja in manj razširjena. Najbolj so krompir pridelovali na Saškem, kjer so ga poznali tudi v kočah najrevnejših slojev. V splošnem pa se je obsežnejšemu pridelovanju povsod upiral predosedek, da spada krompir med strupene rastline, kar je tudi res. Ljudje so namreč za užiti del krompirja smatrali stebila in liste, ne pa gomoljev, ki niso strupeni. Vojne v tretjem četrtletju 18. veka, ki so bile združene z dobami velikega glada, so pomagale dokončno popraviti s takšnimi predsodki. Zanimivo je, da se je Češka najbolj branila pridelovanju in uvažanju krompirja, še v dobi po Napoleonu, ko je bil že po vseh civiliziranih deželah med najbolj važnimi polji-

Suša je napravila mnogo škode

Ljubljana, 18. septembra. Vse pride ob svojem času. Še pred nekaj dnevi smo imeli poletno vročino, zdaj pa naglo tonemo v hladno jesen. V septembru smo imeli več dni s temperaturo nad 30° kakor vse prejšnje poletje. Kopalci so letos prili na svoj račun kakor malokatero leto. Niso pa bili v vztrajno sušnim vrmenom zadovoljni naši kmetovalci in vrtnarji. Vsi so že zelo želeli dežja, kajti zemlja je bila močno izsušena. Pozno, a vendar se zelo ustrezno je prišla moča in od nedelje zvečer dalje se je zemlja izdatno napila. Zlasti močni so bili nalivi od srede do četrtega, po katerih so reke in potoki nekoliko narasli.

Deževje je znatno ohladilo ozračje. Medtem ko smo še v torek imeli 27,2° C, je temperatura v sredo dosegla komaj 18,4°. V četrtek jutraj je živo srebro beležilo 13,8° C, čez dan pa 19,2° C. Dovi je termometer beležil 9° C, in to je najnižje stanje v dosedanjem septembru. Jutro je bilo megleno, vendar pa se je barometer dvigal in napoveduje spet vremensko izpremembo.

Iz Novega mesta smo prejeli naslednji dopis, ki nam pripoveduje, kako močno je suša zajela vse Dolenjsko. Dopis je bil odposlan dan prej, preden je začel dež zalivati izsušeno zemljo. In pravi:

Že šesti teden pripeka brez prestanka

vroče poletno sonce na Dolenjsko in kmet ter mešan željno upirata svoje oči v nebo s prošnjo za mokri blagoslov Velika in dolgotrajna vročina je namreč že popolnoma izsušila vse dolenjsko zemljo in napravila po poljih in travnikih nepopravljivo škodo. Najbolj prizadeti so živinorejci, saj je vsa otava naravnost zgorela pod vročim solncem in lepi dolenjski travniki nudijo pravo pušavsko sliko. Zaradi odpadne košnje otave bo dolenjskim živinorejcem čez zimo zelo primanjkovala krma in že danes ne vedo, s čim bodo krmlili živino. Tudi ajda in repa sta pod stalno pripekajočim solncem skoro popolnoma zgoreli in ne bosta dali prav nikakega pridelka. Težko prizadeti pa so tudi kmetje, ki so pozno vsadili koruzo. Zgodnja koruza je še dokaj dobro obradila, dočim je vsa pozna ostala v stanju mlečne zrelosti in bo dala kaj pičel in slab pridelek. Vroče sonce pa je napravilo tudi škodo po dolenjskih vinogradih, ki so letos že izredno lepo kazali. Grozdne jagode so zaradi pomanjkanja vlage zastale v rasti in se niso mogle odebati. Pač pa je grozdje letos toliko slajše. Zaradi izredno lepega vremena je pa bila v Novem mestu kopalna sezona kljub bližajoči se jeseni še vedno na višku in vsa kopalnica so bila polna kopalcev. Krka sama je bila izredno topla in smo 15. septembra

namerili celo 22,5°. Še nadalje trajajoče lepo vreme bi bilo katastrofalno za letošnjo letino in vse si želi že tako potrebnega dežja, ki bo nemara le lahko vsaj še nekoliko popravil veliko škodo.

Nekaj o knjigah

Največja knjiga sveta je anatomski atlas, ki ga hrani državna obrtna šola na Dunaju. 190 m visoko in 90 cm široko knjigo so tiskali sedem let, od 1823 do 1830. Pravo nasprotje tej je najmanjša, 10 mm visoka in 6 mm široka, 1897 v Padovi nastajena dragocena knjižica, ki na 208 straneh vsebuje tudi še ne objavljeno pismo učenjaka Galileja iz leta 1615.

Narodna knjižnica v Parizu hrani najstarejšo knjižno delo, egiptski papirus iz leta 3350 pred našim štetjem, ki ga je našel učenjak Prisse pri odkopavanju v Tebah. Gotovo najboljše knjižno delo pa je začetek 17. stoletja na cesarjevo povleje izdani Kitajski besednjak »Tuš-Tsi-Tseng«, ki ima 5020 zvezkov, vsak po 170 strani.

Sv. pismo, ki je v nad 500 milijonih izvodov in preko 600 jezikov in dialektih našlo pot med narode, je najbolj razširjena knjiga sveta.

Začetek našega stoletja je izdal neki habsburški nadvojvoda pod psevdonimom »Parga« zgodovino Itake, ki je tehtala »samo« 48 kg. Gotovo najdražje pa je 42 vrst vsebujoče Gutenbergovo sv. pismo, za katero je pred leti plačal ljubiteljski starin 1.300.000 mark.

Največjo naklado ima kitajski Almanah, ki izide vsako leto v 6 milijonih izvodov.

Knjižničar angleškega muzeja v Londonu se je spravil na prevod morda najstarejšega romana sveta. Dokončano delo orientalske mistike bo obsegalo dvanajst debelih zvezkov.

Največji knjižgoz vseh časov je bil zloglasni Titius iz Weissenfelsa ob Saali. Imel je na vesti 10 umorov, z ugrabljenim denarjem je kupoval knjige.

Prve note je napisal 1473 v Esslingenu ob Neckarju Conrad Fyner, prva partitura, tipkana na pisalnem stroju za note, pa je izšla 1931.

Najvišjo stavbo za knjižnico ima mesto Rochester v državi New York, največje, neko knjižnico sveta, 4 milijone izvodov, pa angleški osrednji muzej v Londonu. Sledi najstarejša knjižnica na svetu, v Vatikanu, dragocena Goethejeva knjižnica v Weimaru pa hrani 400.000 izvodov.

OPNIK IN DOLANIK

— Kdaj mi pa mislite končno poravnati svoj dolg? Določite vsaj dan, kdaj naj pridem po svoj denar. Ali je vam prav v četrtek?

— Dobro. Kar pridite vsak četrtek.

Pred jesensko sezono gob

Po zadnjem izdatnejšem deževju se bo kmalu razvila splošna rast jesenskih gob, t. j. glavna sezona, ki navadno traja do decembra.

Najbrže okoličani ne bodo donasili množinsko gob na trg, kar bi si sicer meščani letos posebno želeli. Zato pa bi naj podeželski gobarji letos nasušili in konzervirali čim več užitnih gob za poznejši dohod na trg.

Poleg zlahtnega gobana (globanja ali jur), ki jih posušene nakupujejo naši trgovci-izvozniki, naj bi podeželski nabirali sušili tudi druge užitne gobe. Za ta namen pa bi bilo potrebno, da si nabavijo knjigo »Naše gobe«, ki se lahko kupi ali naroči v vsaki knjižarni po izredno znižani ceni 7,60 L. Podeželski trgovci naj bi naročali knjigo ter jo razstavili v izločki ali v trgovini na vidnem mestu.

V knjigi najdemo zanimive slike z opisi vseh glavnih vrst gob (užitnih in strupenih). Poleg že omenjenega zlahtnega gobana št. 1 in obeh bližnjih sovratnikov: bronaste gobane ali ajdnke št. 5 in kostanjeve št. 11 — te tri vrste gobanov nakupujejo posušene naši izvozniki — se lahko sušijo za dom in za nadrobno prodajo na trgu še naslednji gobani: brezji goban ali

ded št. 6, turek ali kozak št. 7 — glede teh dveh gob naj nikogar ne plaši, ker posušene počinjo, a imajo isto vrednost kot zlahtni goban — peščenka ali pesnati goban št. 10, sinavka ali ovčarka št. 12, kravjača št. 13, mavel rdečepni št. 14 (slični je rumeni mavel, ki ga ni v knjigi), možek ali jelenov jezik št. 15, žemljec št. 16, ovčje vime ali vampovka št. 17, silvarica ali mokarica št. 37, zimsko kolobarnica ali sivka št. 44, sivorumeni štorovka ali jarsi št. 51, rumeni in rjavi ježek št. 58 in 59 (bodice pod klobukom ostrgati!). Varovati se je žolčastega ježka št. 60. Nadalje se lahko še sušijo za dom in nadrobno prodajo: navalna lisica št. 61, mrtvaška trobenta št. 63, rumena trobenta št. 64, rdečkasta in rumena griva št. 65 in 66 (vršičke postiči!). Ponekod na Dolenjskem rase množinsko visoki in mali bet ali kj, pri starih borih pa dobimo borov glivec ali kodravko, ki je podobna šolski gobi. Zadnjih treh gob Begova knjiga še nima.

V knjigi so navodila za sušenje gob, za vlaganje v kis (konzerviranje), za napravo gobjega izvlečka ali ekstrakta, za mletje suhih gob v prašek in cela vrsta podobnih receptov za pripravljanje gobjih jedi.

A. B. st.

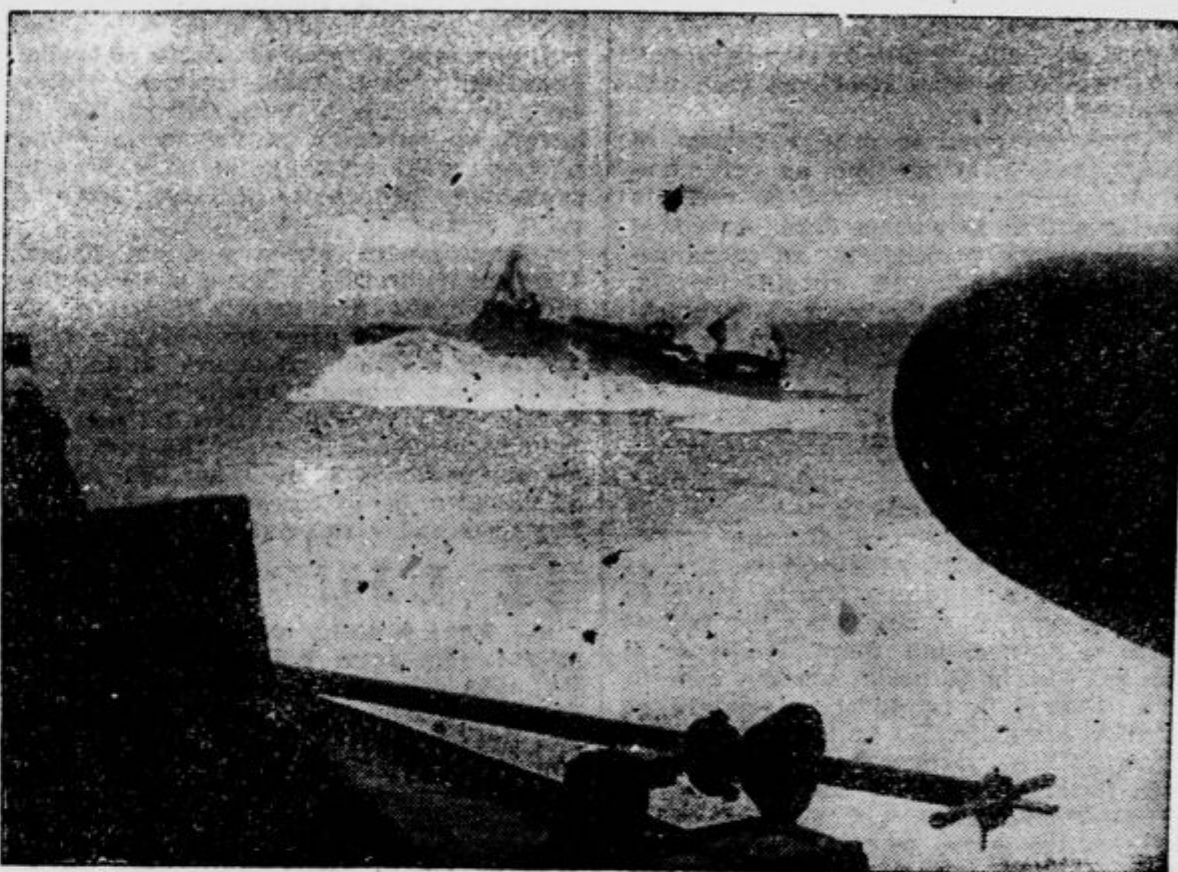
Zločesta gora

Čreda severnih jelenov je le počasi napredovala. Bila je pomlad in smeg se je bil kmalu otajal. Velike mlake so pogosto zapirale pot in pravkar rojeni mladiči so se stiskali k samcam, ko bi morali s svojimi se mehkiimi kopiti stopiti v šumeča jezera. Skoraj vsak dan se je čredi Laponca Vikulaa pridružil nov mladici. Bile so krepke živali s srebrno sivo kožo, vlažno bleščecimi se očmi in nogami, ki so bile videti vse predolge. Vikulaa je bil lahko zalovljen, njegova čreda je štela sedaj nad sedemdeset severnih jelenov, imel je tri živali vodnice, ki jim je rogovje ovil z močnim usnjem jermenom ter jim na vrat pridržil zvonce. Vikulaa je bil na poti proti severu, proti norveški meji. Vedel je, da je vojna, nekakšna daljna, velika vojna, ki je ni razumel in ki jo je opazil le po velikih, sivih letalnih strojih, ki so ponoči leteli čisto nad njim in njegovo čredo. Sovražil je te stroje, ker so delali njegove živali nemirne. Toda sedaj ni bilo več tako nevarno, tu na severu, zapadno od ogromnega Ena-

rejskega jezera, bi se njegova čreda lahko mirno pasla. Vikulaa je bil srečen, kajti poleg njega je stopal njegov sin, dvanajstletni Matti. Prvič se je bil oblekel v obleko moža, obul si je visoke, mehke škornje iz usnja severnega jelena, nataknil si je široko, modro jopo in značilno šestoglato čepico z velikimi rdečimi volnenimi čopom. Matti je bil že majhen mož. Držal je žival vodnico trdno na vajetih, v njegovem usnjem pasu je tical kratek, toda zelo oster nož. Pred nekoliko dnevi mu je bil Vikulaa zaupal vrečko z arzenikom, kakršno nosi vsak odrasel Laponec na prsih za borbo proti lisicam in volkom. Strelnega orožja Laponci ne poznajo. Da, Matti je bil mož.

Strma in konicasta se je dvigala »zločesta gora« v večerno nebo. Vikulaa se je ustavil, ko jo je zagledal. Poznal jo je iz svojih mnogoletnih potovanj s čredo, njegovo oče jo je poznal, njegov stari oče. Matti jo je videl prvič. Gora je molela povsem nemotivirano iz pokrajine. Sestavljena je bila iz zrahlanih, skriljastih plošč, ki so visele preteče nad globokim prepadom. Tena ob tem prepadu je šla edina steza, ki je vodila na drugo stran doline. Po tej poti je šlo že stotine čred, nimih in srebrno sivih, s kadečimi se telesi, ki so se stiskala drugo ob drugo. In vedno znova je zločesta gora udarila! Velikanske skale so prileptale in odnašale ljudi ter živali s seboj v prepad. To je bila usoda sama, ki se je postavljala tu proti človeku, in ni bilo pomoči zoper njo.

Matti je gledal zločesto goro, njegove prsi so se stisnile, ne iz strahu, temveč iz

MAS Italijani operanti na Mar Nero

— Italijanski MAS na Črnem morju

Kulturni pregled

Rossinijev teden

Prireditve, posebej še simfonični koncert, ki bodo prihodnji teden v Ljubljani posvečene velikemu italijanskemu skladatelju Gioacchinu Antoniu Rossiniju, so v zvezi s spominom na 150letnico njegovega rojstva. Če rečemo: Rossini, imamo največkrat v mislih »Seviljskega brivca«, zakaj ta komična opera, ki je nastala leta 1816, je po vsem svetu največje doprinesla k popularnosti Rossinijevega imena. Več kakor sto let jo že igrajo in pojo na nešteti odrih in v raznih jezikih. Najsi je za današnjega gledalca že nekoliko obledela nje komika, sloneča na rokokojski galantnosti, ljubezenskih spletkah in lahkem, vedrem uživanju, ki ima pečat drugačnega srečnejšega časa, sta njena muzikalna lepota in ljubka mikavnost toliko, da nas osvaja vedno znova. Beethovnova čestitka Rossiniju ob priliki prve izvedbe »Seviljskega brivca« na Dunaju bo ohranila veljavo tudi nadaljnja stoletja. »Dokler bodo živele italijanske opere«, je dejal veliki mojster, tedaj še mlademu italijanskemu tovarišu, »bodo izvajali tudi Vašega Seviljskega brivca.«

Seveda bi ne bilo prav, če bi presojali po tej popularni komični operi vsega Rossinija. Nasproti poskakajočim in vrisakajočim buffonim arrijam je treba postaviti resnobno zamišljenost in pobožno predanost Rossinijevega oratorija »Stabat Mater«, da dobimo kontrast, ki sicer pri mnogih umetnikih ni redek pojav. Toda žarišče Rossinijevega dela ostaja komična opera, saj je bil ta glasbeni izraz

najbližji skladateljevi ognjevitosti, uživaški, vedri osebnosti, v kateri je plala kri južnjaka, v čigar duši se je smejala italijanska čigra, in čigar uho je bilo vajeno prisluškovati antičnim šalim in burkam, ki imajo v italijanskih mestih domovinsko pravico že od pametiveka.

Zato je Rossini bil in je v glavnem ostal muzikalni izraževalec lahkega, vedrega življenjskega čustva. Prav kakor mnogo pozneje Verdi, je Rossini z živahno glasbeno fantazijo in s tankim čutom za razigrano lepoto melodije eden najrazvitejših mojstrov operne glasbe. Slogovno je bil pač otrok svojega časa, saj je njegova operna tvorba zrasla na istih tleh kakor Goldonijska commedia dell'arte. Z njo je bil premagan prvotni aristokratskosalonski značaj opere. Na odru se je razpelo vsakdanje življenje, poulični dovtip in lahek, vder napjev sta smela tudi v strogem opernem okviru razveselevati gledališkega gosta. Le redki so bili v Rossinijevem času skladatelji, ki bi tako kakor on razumeli, da je glasba postala potreba množice, ki je dokončno vstopala v dejalno zgodovino.

Gioacchino Antonio Rossini je bil po rodu iz Pesara, kjer se je rodil 29. februarja 1792 v glasbeni rodbini, saj je bil oče mestni trobentač, mati pa pevka. Glasbe se je naučil najprej doma, nato pa je odrinil v Bologno, kjer se je izpopolnil v študiju in se zlasti seznanil z deli takih skladateljev, kakor sta bila po-

sebej še za tisto dobo Haydn in Mozart. Tvorni nagib se je pojavil pri njem skorajmno zgodaj. Kot 16letni mladenič je že prisrčno izvedbi svoje kantate »Il pianto d'Armonia«. Postal je ravnatelj neke glasbene akademije. Leto dni pozneje (1809) je nastala njegova prva opera »Demetrio e Polibio«, l. 1810 pa »La

D. M. Šijanec dirigira Rossinijev koncert

cambiale di matrimonio«. Življenjski navažajo, da je spisal v letih 1809–1829 nič manj ko 38 opernih in drugih večjih del. Leta 1813 je dosegel z opero »Tancredi« mednarodni sloves, leta 1816 je dovršil »Otello« in »Seviljskega brivca«. S slednjim je v Rimu začudo propadel pri občinstvu, najbrž zato, ker je bilo vajeno Paisiellove opere na isti libretto. Ni tra-

jalo dolgo, pa je isto občinstvo sprejelo isto delo z navdušenjem, ki je pomenilo Rossinijevo popolno zmago. Tudi na Dunaju, v Parizu in v Londonu je doživel zmagovite uspehe.

Leta 1824 je Rossini prevzel mesto ravnatelja italijanske opere v Parizu. Pariz mu je prijal po svojem življenjskem stilu, ni pa nič kaj vzpodbujal njegove glasbene tvornosti. Leta 1824 je spisal za Benetke »Semiramida«, tega leta je tudi dovršil oratorij »Stabat Mater«. Poslimal se je njegova tvornost zmanjševala. Leta 1829 je vzplamtela z opero »Vilhelm Tell«, ki pa je ostala njegovo zadnje večje delo. Obdan s častmi, podprt z znatnim premoženjem in s dobrih prejemki je mogel uživati v onenilnih lovcih in pokojno neskrbnost pariskega življenja.

Rossini je umrl 13. novembra 1868 v Ruelle pri Parizu. V resnici je s svojo muziko, izrazom bogate lastne duše in duše svojega naroda, nadaljeval nesmrtno življenje genialnega stvaritelja in ljubeznivega tolažnika vseh, ki iščejo v glasbi notranje radosti, pozabe in miru.

Večer dr. O. Drünerja v Nemški akademiji

Vodja ljubljanskega lektorata Nemške akademije g. dr. Otto Drüner je pred odhodom na fronto priredil v četrtek ob 18.15 zanimivi večer z naslovom »Zakladnena nemške pesnitve in glasbe«. V znamenju mota C. F. Meyerja o državi, ki hoče dati zemlji mir, je zbral v pestro celoto nekoliko značilnih primerov nemške poezije, proze in glasbe, tiskanih se več del »rajha« v smislu njegove posebne duhovno-akusnostne zamisli, ki — kakor je pove-

dal prireditelj večera v uvodni besedi — presega politični in ekonomski pojem države ter dopušča skladno sožitje narodov.

Večer je otvoril s pozdravno besedo g. prof. dr. Swoboda, nato pa je g. dr. Drüner po že omenjenem uvodu zaigral na klavir Bachovo »Passacaglio« d-molux. Zatem je prebral iz starega Einhartovega življenjepisa-oris človeške osebnosti Karla Velikega. Pridružil mu je iz Stifterjevega »Witika« poglavje, v katerem opisuje cesarja Friderika I. v času, ko je bilo srednjeveško nemško cesarstvo v polnem slujanju in je sodilo celo tudi o usodi sosednih narodov. Beethovnov Largo v c-duru je s svojo razpoložljivo linijo razvneli epohe in pred duhom poslušalcev sta se nato pojavili veliki osebnosti princa Evgena (po Heinrichu von Srbiku) in Friderika Velikega (po Henri de Cattu): avstrijski iprski barok. Zopet je prišel do besede Beethoven s svojim motivom o heroičnem človeku (Marcia funebre sulla morte d'un eroe). V zgoščo sedanost je segel program s pesmijo neznanega avtorja »An den Führer« in v zaslanjano bližnjo bodočnost s spevom Švicarja C. F. Meyerja »Mir na zemlji (Friede auf Erden)«. Program je smiselno zaključila Bachova Fuga v es-duru.

G. dr. Drüner, če dovolj znan kot tankočutni slovstveni predavatelj in recitator, se je z glasbenim izvajanjem razodel tudi kot muzik kultiviranega okusa in trdnega znanja. V obeh nastopih — kot recitator in kot pianist — je zapustil poglobljene estetske in idejne vtise. Zahvalil se mu je kancelar nemškega konzulata v Ljubljani G. Liesenberg.

Večer je bil dobro obiskan, Italijanske kulturne kroge sta predstavljala prof. U. Urbani in prof. dr. A. Budrovich, prisoten je bil tudi zastopnik župana,

Kronika

* Smrt na vzhodni fronti. Ob Donu je padel ital. ritm. Silvano Abba. Njegovo ime je bilo splošno znano v sportsnem svetu, ker je bil na berlinski olimpijadi 1936 tretji zmagovalac v petoboju. Kakor je bil zgruden kot sportnik, je bil junak tudi v vojski in je svoje mlado življenje zapeljal v junško smrtjo. — Nadalje sta padla na vzhodni fronti dva nemška viteza reda železnega križa: stotnik Friderik Schiller je padel na čelu svojega bataljona, medtem ko je poročnik Erich Haane padel v letalski borbi kot vodja oddelka strmoglavcev.

* Nadporočnik Graf odklikovan s hrastovim listom z meči in briljanti. Hitler je podelil najvišje nemško odklikovanje za hrabrost hrastov list z meči in briljanti k viteškemu križu železnega križa nadporočniku Hermanu Grafu. Odklikovane je peti nemški vojak, ki nosi to odklikovanje. S svojimi 172 zračnimi zmaganimi je nadporočnik Graf edinstveni lovski letalec vseh časov in držav. Letalski oddelki majorja Golloba, ki tudi že nosi najvišje nemško odklikovanje za hrabrost, se pravici ponašajo z nadporočnikom Grafom. Rodil se je 24. oktobra 1912 v Engenu pri Konstanci na Bodenskem jezeru. S 14 leti se je začel zanimati za letalstvo. Ob izbruhu vojne je bil narednik vodnik in dodeljen lovskemu oddelku, ki ga je vodil polkovnik Mölders. Toda šele na vzhodni fronti je Graf dosegel svojo prvo letalsko zmago. Junakemu častniku je ostala sreča naklonjena in je v kratkem času sestrelil že 172 svojih nasprotnikov.

* Italijansko-nemška manifestacija v Bielli. V nabit polni dvorani mestnega gledališča impero se je oni dan vršila živa manifestacija italijanskega nemškega tovarštva, ki jo je priredila podsekcia Instituta za fašistično kulturo. Prireditvi so prisostvovali nemški generali in konzuli v Torino in mnogi drugi nemški in domači oddelki. Po pozdravu Kralju in Cesarju ter Duceju in Führerju so bili predvajani krajski filmi, ki so prisotnim prikazali napredovanje italijanskih in nemških čet na ruski fronti, nato pa je stopila na oder znana nemška pevka Lale Andersen in zapela pesem Lili Marleen.

* Novi akademski naslovi v Nemčiji. Nemška država, vojska in gospodarstvo stavišča fizikom in matematikom vedno večje zahteve, zato je bilo treba dati izločanje bodočih zastopnikov teh strok novo podlago. Z veljavnostjo od 1. novembra 1942 je nemški prosvetni minister dodal dosedanjemu naslovu »dipl. ing.« še dva akademski naslova: »diplomirani fizik« in »diplomirani matematik«. Nanovo je urejen enotni fizikalni študij na univerzah in tehniških visokih šolah, kjer morajo študentje položiti diplomski izpit. Doslej se je študij matematike lahko zaključil z doktoratom ali z izpitom za profesorja. Nova uredba izpolnjuje vrzel z diplomskim izpitom za matematike, študij ima dve smeri: prirodoslovno tehnično smer (splošna matematika) in matematično gospodarstveno smer (zavarovalna matematika). Slednjo lahko študirajo samo na univerzah v Berlinu, Göttingenu, Lipskem, Monakovem in na Dunaju ter na tehnikah v Berlinu, Drazdnu, na Dunaju in Pragi, kakor tudi na gospodarski visoki šoli v Berlinu. V ostalem pa lahko študirajo študentje fizikalno in matematično stroko na vseh univerzah in tehnikah.

* Rimski mozaik so našli v Trierju. V zadnjih tednih in mesecih so pri odkopavanju v Trierju našli različne večje in manjše najdbe iz rimske dobe. Arheologi so bili posebno presenečeni, ko so na nekem dvorišču odkopali rimski mozaik, skoraj dočela nepoškodovan. Mozaik, ki je služil za tla v kurilni napravi, je težak 2,15 m globoko ter obsega površino 3,60 x 3,90 m.

* Delavec je postal baron in milijonar. Čudovit preokret v življenju je doživel neki delavec, ki služi pri vojakih v Bariju. Piše se Orazio Vermiglia in se je rodil 1911 v kraju Florento Antico. Ko mu je bilo 10 let, je prišel v kraj Pietrapola, kjer ga je posinovila neka gospa Marija. Vzela ga je bila iz zavoda za najdenčke, ker fantovi starši sploh niso bili znani. Dečko se je lepo razvijal in je postal spreten delavec. Leta 1936 se je prostovoljno prijavil za pohod v Abesinijo. Ko se je zdrav vrnil v Pietrapola, se je poročil s hčerko ondotelega mizarja, ki mu je doslej rodila štiri otroke. Pred nekaj dnevi je Orazio prejel presenetljivo pismo iz Napolijsa. Neki advokat mu je sporočil, da ga je baron Michele iz Catanzara pred smrtjo priznal za

svojega sina in mu zapustil baronstvo kakor tudi dediščino v vrednosti 14 milijonov lir. Orazio Vermiglia je nato zaprosil za dopust in se je odpeljal v Catanzaro, kjer je po advokatovem pismu spoznal svojega mater. Ona je že dolgo let uslužbena v palači barona Allemanijsa. Ko ji je bilo 16 let, se je mladi baron zagledal vanjo. Rodila je sina, katerega so pa dva dni po rojstvu oddali v zavod za najdenčke. Šele po 31 letih je lahko mati spoznala in objela svojega sina, s katerim se ji zdaj obeta lepo in zadovoljno življenje.

* Lasje za klobučevino. V zadnjih dveh letih so po frizerskih zaloznih na Danskem nabrali nič manj kakor 25.000 kg las. To je dragocena sirovina za izdelovanje klobučevine. Industrija s pomočjo človeških las se je zelo razvila. Zlasti izdelujejo copate in vložke za čevlje.

* Severni ribolov v sedanji vojni. Morska ribarstva, kako se pač razvija v sedanji vojni ribolov v severnih morjih, saj je znano, da je riba zelo važno živilo skandinavskih narodov, pa tudi mnogih drugih ljudi v severnejših predelih Evrope. O tem poroča »Frankfurter Zeitung« iz Stockholma: V švedskih mestih primanjkuje rib. Morda se čudno čuje, da dežela s takšno lego kakor Švedska, ki premore 7600 km obale, ni zadosti preskrbljena z ribami. Toda izkušnja kaže, da se tudi morsko bogastvo, naj še tako obilno leži na ponujo pred vrati, ne more biti izkoriščeno vselej po želji in zamisli. Dragoceni zaklad, ki ga morje poklanja človeku, je treba šele dvigniti. Toda raznolikost vzrokov, ki otežujejo ribičem delo. In če hoče usoda, se prepletajo gospodarske in človeške ovire z obilnimi prirode. Tako se potem zgodi, da so ribja tržišča pusta in prazna. Že vse zadnje tedne težijo švedske gospodinjice o pomankanju rib. Odkar so začeli jesenski viharji žvižgati pesem o bližnji zimi, je docela odzvonilo ribam, ki so na tržišču podvržene kontroli cen.

* 90letnik, ki je igral Bismarcku. V Nürnbergu je slavil svoj 90. rojstni dan bivši kapelnik 14. pehotnega polka Emil Buraw. Bil je eden izmed najpriljubljenejših vojaških godbenikov na Bavarskem in je imel ozke osebnosti zveze z Rihardom in Siegfriedom Wagnerjem. Ko je bil državni kancler knez Bismarck v Kislungu na zdravljenju, je Buraw s svojimi tovariši tam koncertiral. Za vojaško godbo je utiral Buraw povsem nova pota. Žal je mož na posledicah neke nezgode popolnoma oslepel.

* Orjaški tramvaj. Mestna občina v Genovi je uvedla nove tramvaje, ki so po svoji velikosti res nekaj posebnega in prekašajo tudi velike rimske tramvaje znane »900«. Novi motorni vozovi genovske električne cestne železnice so sestavljeni iz treh delov in lahko sprejmejo 167 oseb. Sedežev je 35, stojšč pa 132. Dolgi so 20 m široki 2,15 metra; sedeži so postavljeni na eni strani v smeri vožnje, za pogon pa skrbijo štirje motorji po 65 k. s., ki lahko razvijejo pri polni obteži srednjo hitrost 27,5 in največje 55 km na uro. Motorji voz tehta prazen 26.450 kg in lahko sprejme 40.000 kg bremena. Kakor rečeno je novi tramvaj sestavljen iz treh delov, dveh zunanjih in srednjega, vsak pa je dolg po 6,95 m in so med seboj povezani s prehodi kakor luksuzni železniški vozovi. Tako izdelava omogoča lažje kretanje in večjo hitrost. Zaradi hitrejšega vstopanja in izstopanja imajo novi genovski tramvaji, ki so v vsakem pogledu najpodobnejše izdelave, šest širokih vrat.

* Propagandna razstava mesta Kölna. Umetnostno društvo v Kölnu je zbralo številne slike, akvarele, risbe in fotografije, ki pričujejo o kulturnem ustvarjanju v teku stoletja v Kölnu. Razstava, ki jo bodo lahko videli v raznih krajih Nemčije, se kratko imenuje »Köln«. Nemški listi pripominjajo: Škoda je samo, da resnica ni popolna v skladu s tistim, kar nudi razstava na ogled, ker je besen sovražnik mnogokaj spremenil v ruševine.

IZ LJUBLJANE

* Kdaj je treba obirati jabolka za zim? O tem pravi ugleden slovenski sadjar: »Pri določanju termina za spravljanje zimskih jabolk naj velja splošno pravilo: čim trpežnejša je kaka sorta, to se pravi, čim dlje v pomlad se drži v šrabi, tem pozneje jo moramo spravljati. Kakšna je seneska slana takim trdim sortam nič ne škoduje. Za nekatere važnejše sorte našega sadnega izbora veljajo tile roki: ribstonovca, ananasove renete in Aleksandra ne

spravljamo pred 10. sept.; gdanskega robača, landsh. renete ne pred 15. sept.; boskopskega kosmaka, Damasonovega kosmaka in Baumanove renete ne pred 20. septembrom; kanadke, Bokfovega jabolka, zlate pame, Koksove oranzne renete, rdečega in zelenega štetinca ne pred 25. septembrom; rumenega belfrija, londonskega pinga, šampanske renete ne pred 1. oktobrom; kiropeclja in carjeviča ne pred 5. oktobrom; močnagarja, bobovca, jonata, karmelčanke in tafelke ne pred 15. oktobrom. Ti roki veljajo predvsem za topeljšje podnebje našega Dolenjskega. V mrzlejših krajih, v hladnejših legah in ob neugodnem jesenskem vremenu pa računamo dobo dozorevanja naštetih sort znatno kasneje.

* Mešano jušno zelenjad pripravljajo ta čas zlasti tiste ljubljanske gospodinjice, ki nimajo na razpolago kleti. Mešana jušna zelenjad se lahko pridaja kot začimba ne samo juham, marveč tudi prikuham in mesnim jedem. Ljubljanske gospodinjice imajo razne recepte, onega izmed njih pa čitamo v »Sadjarju in vrtarju«: potrebnih je 5 kg očiščenih paradižnikov brez pešk, glava ohrovt, dve cvetaki, dve kolerabi, dve rumeni kolerabi, dva kilograma korenja, dva gomolja zelene s par listi, en kilogram petršilovih korenin z zelenjem, šest stebel pora, pet glavice česnja, dve čebuli in šopek majarona. To dobro očistim, zmeljem na stroju za meso ali pa drobno zrežem ter primesam na en kilogram zmesi 20 dg soli. Dobro zmešano zelenjad stlačim v kozarec, povrhu dam za pol centimetra debelo soli ter zavežem s pergamentnim papirjem. Pri uporabi to močno soljeno vrhno plast odvajam ter pozneje dam spet na vrh. Uporabljam manj soljeno zelenjad v nižjih plasteh. Ker je zelenjad še soljena, je treba jed prisoliti šele po dodatku začimb po okusu.

* Nežreče. Med ponesrečenci, ki so jih v četrtke sprejeli na kirurški oddelku ljubljanske splošne bolnišnice, je spet nekaj preveč živahnih otrok. Triletna Tončka Cibejeva, uradnikova hči iz Ljubljane, je padla in si zlomila nogo. Slavka Hribarjeva, šletna hči zidarja iz Dobrunja, je padla s skednja in si zlomila levo nogo. Na stopnicah je padla in si zlomila levoico šletna postestnikova hči Julka Omalnova iz Hrastja. Z voza je padla in si zlomila desno nogo 27letna delavčeva žena iz Ljubljane Alojzija Škrabova, 63letni postestnik Jože Nagode z Vrhnike je prišel pod voz, ki mu je prizadel noge, tranje poškodbe. Na krožni žagi si je porazal prste na levici 41letni delavec Miha Beravs iz Ljubljane.

* Uprava Narodnega gledališča v Ljubljani opozarja na razpis abonmaja za novo gledališko sezono, ki prične 1. oktobra. Prijave sprejemajo v veži Dramskega gledališča vsak dan od 10. do 12. in 15. do 17. ure, do srede 23. t. m. Lanskim abonmentom so njihovi sedeži rezervirani do 5. ure popoldne v ponedeljek 21. t. m. Od torka od 10. ure dalje bodo vsa razpoložljiva mesta na razpolago novim interesentom. Uprava vabi k številnemu vpisu.

* Simfonični koncert, ki se bo vršil v proslavo 150letnice rojstva slavnega opernega skladatelja Rossinija je preložen in se bo definitivno vršil v petek dne 25. septembra ob pol 7. uri zvečer v opernem gledališču. Naslednji dan bo prav tako v operi uprizoritev Rossinijeve opere Sevilijske brivice. Vstopnice za koncert bodo od torka dalje v predprodaji in operi.

* Jezikovni tečaji — Mestni trg 17-1. Italijansko, nemško, francosko — za začetnike in spretnije. Trimesečni tečaji ob ponedeljkih, sredah, petkih. Dopoldanski od 9. do 10., popoldanski od 1/3. do 1/4. večerni od 6. do 7. in od 7. do 8. Honorar zmeren. Pouk praktičen. Vpisovanje dnevno od 8. do 12. in od 14. do 16. Mestni trg 17-1.

* Privatna dvorazredna trgovska šola Zbornice za trgovino in industrijo, Gregorčičeva 27. (Trgovski dom, poleg Visokega komisariata) vpisuje vsak dan dopoldne.

* Vpisovanje v enoletni trgovski tečaj s pravico javnosti pri Trgovskem učnem zavodu v Ljubljani, Kongresni trg 2, se vrši vsak dan od 9. do 12. in 3. do 6. ure popoldne v pisarni ravnatelstva. Prospekti in pojasnila so interesentom na razpolago.

* Ravnateljstvo I. moške realne gimnazije v Ljubljani javlja, da se bo vršil sprejemni izpit v šoli na Grabnu dne 21. in 22. septembra. Prijavljeni učenci naj se zbero 21. t. m. ob 8. uri na hodniku v I. nadstropju S seboj naj prinesejo pero, svinčnik in pivnik. — Nižji in višji tečajni izpiti se bodo pričeli dne 23. septembra ob 8. uri v posloppju gimnazije za Bežigradom.

* Zidarje in gradbene delavce vlnudno vabimo na sestanek, ki se bo vršil v ne-

deljo, dne 20. septembra ob 9. uri dopoldne v Pokrajinski delavski zvezi, Miklošičeva cesta 22, pritličje. Na sestanku bomo poročali o meznem gibanju stavbnega delavstva in o zaščiti delavcev pri javnih delih. Radi važnosti razgovora vsi vlnudno vabljani. — Skupina zidarjev pri Pokrajinski delavski zvezi.

* U-1 dekliška meščanska šola v Ljubljani. Učenke, ki so bile dne 17. IX. zadržane, morejo delati popravni ozir. razredni izpit dne 29. IX. 1942 ob 9. uri dopoldne v šoli na Grabnu. — Upraviteljstvo.

* Krznarske in tapetneške pomočnike vabimo na sestanek, ki se bo vršil v nedeljo dne 20. septembra 1942 ob 10.30 uri dopoldne v Pokrajinski delavski zvezi, Miklošičeva c. 22, I. nadstropje, soba št. 5. Na sestanku bo referent oddelka poročal o kolektivni pogodbi, ki naj se sklene za navedeni stroki in o ostalih aktualnih vprašanjih. Z ozirom na važnost dnevnega reda vse vlnudno vabimo. — Oddelek industrijskih delojemalcev PDZ.

* Formulirji za prijavo kuriva so tostran kontrolne črte že dostavljeni po vseh hišah. Kdor jih navzlic temu še ni dobil, naj gre takoj ponje k vratarju na magistrat, ker morajo biti vsi formulirji pripravljeni za raznašalce, ki jih že pobirajo po hišah. Nikdo naj pa izpolnjenih formulirjev ne nosi na magistrat ali na korporacijski svet, ker pridejo uslužbenci mestnega preskrbovalnega urada sami v vsako hišo ponje. Spet opozarjamo, naj podnagelniki ne pišejo svojih formulirjev, ker jih jim ni treba imeti, temveč morajo biti njih podatki na namernikom formulirju.

* Kje naj nosimo žalni trak? Zадnja leta je prišlo v navado, da nosijo moški žalni trak na levem reverju suknjica v poševni smeri. To je bila neprilakovana modna novost, ki pa v Evropi spet mineva. Nemški listi ugotavljajo, da je malokomu znano, da je nošnja počeznega žalnega traka poslednji spomin na nekdanje židovsko navado, da so si svoji pokojnika v znak žalosti pretrgali oblačilo. Zato v Nemčiji spet nosijo moški žalni trak na levem rokvu suknjica ali plašča. Pri nas je nošnja žalnega traka svobodno prepuščena žalujocih svojem.

* Ukradeni so bili razni dokumenti na ime Terezije Kmetič — med njimi živiska, oblačila, osebna in prelazna izkaznica. Kdor storilca izsledi, naj ga javi policiji.

* Vpisovanje v Enoletni trgovski tečaj s pravico javnosti pri Trgovskem učnem zavodu v Ljubljani, Kongresni trg 2, se vrši redno vsak dan od pričetka pouka dne 7. oktobra od 9. do 12. in 3. do 6. ure popoldne v pisarni ravnatelstva. Prospekti in pojasnila so interesentom na razpolago.

* Nedeljsko zdravniško dežurno službo bo opravljala od sobote od 20. ure do ponedeljka od 8. ure jutraj mestna zdravnica dr. Žitko Jožica, Pleterškova ulica št. 13.

S Spodnje štajerske

Novi grobovi. V mariborski bolnišnici sta umrli: 65letna nadzornikova vdova Ivana Fabičeva in 54letna zasebnica Jožefina Mohorko. Nadalje so umrli v Mariboru: 69letna Jera Marinkova, 62letna železničarjeva vdova Marija Gegenhuber, 55letni ključavničar Jože Petkovšek, 74letna hišna posestnica in vdova po strojevodji Marija Brel, 81letni bivši mesar in hišni posestnik Jože Merkel ter 80letna vdova po magistratnem uradniku Josipina Vistanova.

Hrbtenico si je zlomila 56letna Natalija Holzerjeva pri Sv. Urbanu v ptujskem okraju, ko je obirala jabolka. Izpodrnila ji je lestev in sirota je padla na hrbet. Smrtno nevarno poškodovano so pripeljali v ptujsko bolnišnico, 39letni mlinar Gabriel Feser, uslužben v Mariboru, je nevarno padel s kolesom in si zlomil roko. Na nekem stavbišču v Mariboru si ji zdobil in zlomil levo nogo 16letni delavec Ivan Vlodovič. Nadalje se je polomila pri padcu 72letna zasebnica Julijana Kranerjeva iz Maribora. Na Tezmem je bil brez pravega vzroka napaden 29letni čevljar Friderik Güttl. Dobil je od štirih neznanec hude poškodbe, da so ga morali prepeljati v mariborsko bolnišnico.

Jadranski tečaj se je pričel na letališču Helmatbunda v Mariboru. V nedeljo so se zbrali na letališču uradni predstavniki Helmatbunda in narodnosocialističnega letalskega zbora. V tečaj se je vpisalo znatno število mladeničev. Prišli so izdelovati modele, v kratkem pa se začno vezati v poletu.

Umetnostna razstava v Ptuju, prirejena ob priliki okrožnega dne, je bila dobro obiskana. Tudi kupci so se oglašili.

Tako je akademski slikar Pipa Peteln prodal dva akvarela gauleterju dr. Uiberreiterju, Leo Walner pa dva akvarela zveznemu vodji Helmatbunda. Vsi štirje akvareli predstavljajo motive iz Ptuja in okolice. Razstavo so zaprli 16. t. m.

O ljudski knjižnici v Celju poroča pastor dr. Gerhard May v mariborskem dnevniku: Knjižnica, ki so jo odprli leto 16. marca, je nameščena v starinski hiši pokojnega doktorja Golica. Ta knjižnica je bila med prvimi na Spodnjem štajerskem in je zelo dobro obiskana. Ob otvoritvi je imela 2110 knjig, število pa je v teku pol leta naraslo na 4000. Večina knjig je bila darovana. Zvezni vodja Helmatbunda je obljubil, da bo celjska knjižnica povečana na 10.000 zvezkov.

Z Gorenjskega

Mesečni sestanek kmetijskih pomočnikov z Gorenjskega je bil pretekli teden v Lienz. Kakor je zdaj že ustaljena navada, so se zbrali mladeniči in dekleta, ki pomagajo na koroskih kmetijah. Voditelji in voditeljice Hitlerjeve mladine so Gorenjce učili novih nemških pesmi. Nato so gojili sport, slednjič pa so bila predavanja.

Rešena iz valov. V zadnjih vročih dneh se je kopalo na Savi pri Mednem vedno polno kopalcev. Med njimi je bila tudi Ivana Trampuševa iz Medna. Nenadno je izgubila v vodi in se začela potapljati. Na obupne klice navzočih žensk sta prihitela na pomoč v bližnji kopajoča se carinska uradnika Röhrer in Wirsberger skočila v vodo in privlekla na breg že nezavestno Trampuševu. Z umetnim dihanjem so jo spravili k sebi.

V Mengšu so prestavili spomenik padlih vojakov z dosejanelega prostora na pokopališču na vidnejši kraj.

V Stari Loki je umrla nagle smrti zadeta od kapi krajevna ženska voditeljica Marija Belharjeva.

V Ratečah imajo zdaj redne kinematografske predstave, kjer predvajajo različne filme zlasti pa zvočne tehnike. Šola predvaja otroške pravljice in je vprizorila tudi nemško igrice »Spor za petelinac«.

V Senčurju nad Kranjem je bil prirejen tečaj za vkuhanje. Tečajnice so se seznanile z načini konserviranja fižola kumar in užitnih buč ter pripravljanja marmelade.

Iz Novega mesta

n— Novomeško občinsko gospodarstvo. Na zadnji seji mestnega sveta, ki jo je zaradi odsotnosti župana in poizupana vodil mestni svetnik g. Agnič, so se obravnavale le osebne zadeve. Izredne važnosti je bilo sprejetje spremembe uradniške pragmatike. Sklenjeno je bilo namreč, da bodo odslej pragmatiki uslužbenec mestne občine prejeli družinski doklade ne le za otroke, ampak tudi za žene in sicer v višini, ki jih izplačuje blagajna za družinske doklade pri Zavodu so socialno zavarovanje. Sleila je tajna seja, v kateri je bil nastavljen za vodjo anagrafskega urada Franc Horvat, za občinskega dnevnika pa Silvin Skebe.

n— Življenje in smrt. V avgustu je bilo v prečenski župniji rojenih 6 otrok, od teh 1 fant. Poročena sta bila: Lavrič Ivan in Šporer Ana; umrli pa so: Zarn Jože, Koranč Jože, Jordan Marjan, Sintič Janez, Brajčič Lucijana, Novak Jože, Može Ana, Blažič Anton, Kovač Ivan, Hajtnik Viktor, Mirtič Antonija, Smolč Stanko, Murgelj Anton, Murgelj Alojzij in Pasič Alojzij.

Radio Ljubljana

SOBOTA, 19. SEPTEMBRA 1942-XX.
7.30 Lahka glasba. 8: Napoved časa. — Poročila v italijansčini. — 12.20: Plošče. — 12.30: Poročila v slovenščini. — 12.45: Koncert altistke Bogdane Sturm-Stritarjeve. — 13: Napoved časa. — Poročila v slovenščini. — 13.15: Poročilo Vrhovnega Poveljstva Oboroženih Sil v slovenščini. — 13.20: Lepe pesmi od včeraj in danes. — Orkester pesmi vodi dirigent Angelini. — 14: Poročila v italijansčini. — 14.15: Koncert Radijskega orkestra, vodi dirigent D. M. Šijanec. — Glasba za godalni orkester. — 14.45: Poročila v slovenščini. — 15: Pokrajinski vestnik. — 17.10: Nove plošče Cetra. — 17.55: Zlata Koechel: Gospodinjstvo predavanje v slovenščini. — 19.45: Koncert kvarteta »Fante na vasi«. — 20: Napoved časa. — Poročila v italijansčini. — 20.20: Komentar dnevnih dogodkov v slovenščini. — 20.30: Vojaske pesmi. — 20.45: Lirična prirediteljska družba ELAR: Viljem Tell — uglasbil G. Rossini. V odmorih: 21.50 približno: Predavanje v slovenščini. — 22.50 približno: Poročila v slovenščini. 23.35: Zanimivosti v slovenščini.

ZAPISKI

Razstava slikarja Tineta Gorjupa

To nedeljo ob 11. uri bo predsednik Društva slovenskih likovnih umetnikov prof. Saša Santel otvoril v Jakopičevem paviljonu razstavo slik akad. slikarja Tineta Gorjupa. Tako se bo po krajšem presledku zopet začela razstavljalška dejavnost pod streho tradicionalnega razstavišča slovenske upodablajoče umetnosti.

Tine Gorjup je končal slikarsko akademijo v Zagrebu, kjer je bil učenec prof. Ljube Babića. V Ljubljani je prvič razstavil z Baro Remčevno in Noro Lavrinovo, pozneje pa je večkrat razstavil v Beogradu. Prvo samostojno razstavo je priredil pred leti v Kranju, sedaj pa razstavlja prvič samostojno v Ljubljani.

Razstava, ki se bo začela jutri, bo potemtakem nudila prvi obsežnejši in zanesljivejši pogled v razvoj in uspehe mladega slikarja, ki je že prej opozarjal nase s posameznimi slikami. Kritični kronisti slovenske umetnosti bodo imeli priliko, da povedo kaj več o Gorjupovih umetniških prizadevanjih.

V zvezi s pripravljajočo se razstavo nam je izjavil umetnik o svoji slikarski usmerjenosti kratko in iskreno tole:

— Da sem se oddločil za naturalizem, so najbrž vzrok moja potovanja po Italiji in Franciji. Nikdar se nisem navduševal za razne ekstreme; vedno sem ostal zvest naravi, kar se mi je zdelo najbolj logično, najlepše in ne ravno najlažje.

A. W. Schlegel

Min' je 175 let, kar se je rodil v Hanovru eden izmed predstaviteljev nemške romantike Avgust Wilhelm Schlegel. Prav

kakor njegovi tovariši, je tudi on vplival s svojimi idejami na slovstvene in miselne struje ne le v nemškem narodu, marveč tudi pri drugih narodih srednje Evrope.

Schlegel je po končanih teoloških in filoloških študijah v Göttingenu preživel nekaj let kot domači učitelj v Amsterdamu, leta 1798 pa je postal izredni profesor v Jeni. V otondai »Allgemeine Literaturzeitung« je začel objavljati svoje kritične sestavke, ki so se tikali vsih tedanjih pomembnejših nemških knjig. Wielandovi prozni prevodi Shakespeara so ga izpodbudili, da je prevedel v letih 1797—1801 šestnajst Shakespeareovih dramatičnih pesnitev, ki jih je leta 1810 izpopolnil še s sedemnajsto, in tako bistveno pripomogel, da se je Shakespeare udomačil in razširil ne le v Nemčiji, marveč tudi v vseh bližnjih deželah. Goethejevo prizadevanje po ustvaritvi Shakespearu lastnega izrazja in matrike je bilo s tem uresničeno in Shakespeare je dobil v nemščini pravo klasično podobo.

Schlegel je hkrati tudi mnogo pripomogel k nadaljnjemu razvoju jezika in prevajalske umetnosti; njegovo delo se po jezikovno tvornem pomenu lahko primerja morda samo še s sodelovanjem Schillerja in Goetheja v njunem klasičnem obdobju. Z mlajšim bratom Friedrichom, dalje s Tickom, Novalisom in Griesom je A. W. Schlegel predstavil ožji krog tako imenovane starejšje romantike, ki je bila osredotočena okrog časopisa »Athenaeum«. Njegove leta 1800 izišle pesmi »Gedichte« imajo zgolj formalno vrednost, tudi evripidovski pojmovana drama »Jón« se ni obdržala na odru. Mnogo bolj so se priljubili Schlegelovi ostri in elegantni aforizmi. Mojejski so njegovi prevodi petih Calderonovih del in prepsnitve iz italijanske, španske in portugalske poezije, izišle leta 1804 v samo-

stojni knjigi. Z njimi ni postavil, prav kakor s Shakespearom, samo vzora in načel prevajalske umetnosti, marveč je opozoril nemške prevajalce na Danteja, Boccaccia, Tassa, Ariosta, Calderona, Cervantesa in druge. Njegova načela o odnosu med zvestobo izvirmu in duhom domačega jezika so postala odločilna za nadaljnje prevajalce romanih in drugih poetov. Schlegel je kot prevajalec in posredovalec tujih pesnitev združeval v sebi jezikoslovno izobraženega človeka in tenkočutečega umetnika z vsemi odlikami pesniške intuicije. Poudaril je načelo, da slovstvenih del ne prevajaj, kdor nima sám literarno oblikovalnega čuta; le tega ne more nadomestiti nobeno jezikovno ali drugo stvarno znanje.

Schlegel je bil od leta 1804 domači učitelj pri sloveči madame de Staël, s katero je bival v Italiji, Franciji in Švedski; od leta 1813 je bil tajnik švedskega prestolonaslednika in od leta 1818 profesor sanskrita v Bonnu. Od leta 1827 je predaval v Berlinu, kjer so izhajali njegovi spisi o teorijah in zgodovini upodablajoče umetnosti ter razmišljanja o študiju orientalskih jezikov. Umril je v Bonnu leta 1845.

Uglasbitev Hitlerjevih izrekov. Skladatelj Gottfried Müller je končal veliko zborovsko skladbo, katere besedilo je iz stavkov iz govora Vojde nemške države. Skladbo bodo prvič peli v Mannheimu.

Bolgarska opera v novi sezoni. Ravnatelj Bolgarske narodne Opere v Sofiji prof. P. Stajnov je objavil podrobnosti o novi sezoni v tem reprezentativnem bolgarskem gledališču. Operna sezona se bo začela dne 1. oktobra z uprizoritvijo opere Veselja Stajnova »Salambor«. Nato prideta na vrsto Mozartova »Ugrabitelj iz Serraila« in Verdijska »Simone Boccanegra«. Nadalje sta na

repertoarju baleta: Beethovnov »Prometej« in Schumannov »Karneval«. Pripravlja se ena izmed oper Wagnerjevega cikla »Ring der Niebelungen« in Verdijske »Sicilijanske večernice«. V popolnoma novi zasedbi bo uprizorjen Gounodov »Faust«. V predsezoni dajejo sedaj najboljšje opere prejšnje sezone.

Dunajske kulturne prireditve. Izdelan je bil podroben načrt velikih kulturnih prireditve na Dunaju od septembra 1942 do junija 1943. Med drugim bodo prirejene letos novembra v dunajskih gledališčih slavnostne predstave nekaterih dramatičnih del Gerharda Hauptmanna (ob dramatikovi osemdesetletnici). Drugi veliki ciklus bo Verdijev teden s ciklom predstav v Državnem gledališču in v »Opernhausu«. Program obsega vse večja operna dela tega italijanskega skladatelja. Dvanajst dunajskih gledališč, ki se jim v sezoni pridružita dve, morda celo tri nadaljnja gledališča, je pripravilo obilen in pester repertoar. Velike koncerte bodo dirigirali Knappertsbusch, Böhm, Kabasta, Jochum in Reichwein. Med drugim bo prirejen več koncertov sodobne glasbe. Pripravljajo se razstave: Duna — njega umetnost in kultura; Lepota dunajskega mesta; Dunajske osebnosti 20. stoletja. Dne 23. oktobra se začne proslava 250letnice obstoja Akademije upodablajoče umetnosti. V opernih gledališčih bodo izvajali med drugim Smetanovega »Dalibora« in Janáčkov »Jenufo«, na koncertu pa Dvořákov »Simfonijo iz Novega sveta«. Državna opera namerna gostovati v Kelmorajnu in v Breslavi, prirediteljski teden dunajske glasbe v Parizu in turnejo po južnovzhodni Evropi, kamor pojde tudi Burghtheater.

Človek in svet v številkah

Površje človeškega telesa meri povprečno 1,5 m². Zračni pritisk nanj cenijo na 300 stotov. Višina odraslega človeka meri 120 do 190 cm, so pa ljudje, ki presegajo 2 m. Glava meri navadno do 27 cm. Ako vzamemo to izmero 7½krat, dobimo telesno višino. Pod meri 16 do 18 cm. roka od zapestja do konca sredinca 21 cm. Pravi nos je točno tretjina dolžine obraza. Normalna usta četrtina. Odrasli ima 32. otrok 24 zob.

Največjo težo doseže možki pri 40, ženska pri 50 letih. Do starosti teža pojema nekako 6 do 7 kg. 60 odstotkov naše teže sestavlja voda.

Od rojstva do 4. meseca je človek kratkoviden, v starosti navadno dalekoviden. V eni minuti diha človek 16krat, 900krat na uro, 23.000krat v enem dnevu in 84 milijonkrat v letu. Pri vsakem dihu srce štirikrat udari. Povprečna človeška starost je 34 let.

Dasi se nam zdi človek zelo močan, je vendar njegova moč, n. pr., v primeri z mravljavo prav majhna. Sorazmerno njeni velikosti bi namreč človek moral dvigniti na svoje rame tri težke lokomotive.

In koliko je človek vreden? Prav malo! Angleški biolog Lawrence se je potrudil in vzel primer 70 kg težkega človeka. Izračunal je, da nosi človek te teže vsak dan s seboj 45 l vode. Tej ničevi vrednosti sledi analiza masti, ki bi dala 7 porabnih kosov mila. Z naslednjo koristno snovjo grafitom, ki izgotovili 9000 svinčnikov, iz fosforja pa 2000 vžigalnih kapic. Z apnenjem bi spojili kvečjemu kvadratni meter opeke, preostanek železa bi komaj zadostil za srednjeveliko iglo. Ostal bi še prav majhen kosček žvepla, zadosten komaj, da bi uginali z njim psa.

Sirovine človeka, najsi bo norca ali genija, so resda vredne le malo več kot počen groš.

Pa človeški možgani? Sila so učeni in najdaljši včas, pa že pride popravek s

pojmi, ki nas spravijo v zadrego. Mnogo smo že slišali o svetlobnem letu in vemo, da napravi blisk 300.000 km na sekundo. Leto ima 31.556.926 sekund, svetlobno leto tedaj 9,5 bilijonov km! Brzovlaž bi potreboval za to, za naše pojme nedosegljivo razdaljo 12 milijonov let. Na zvezdo v Rimski cesti, oddaljeno 400 svetlobnih let ali 4000krat 9,5 bilijonov km od nas, bi potrebovali z brzovlakom 4000krat 12 milijonov let.

Brezkončni vesemir so zajeli zvezdogledi doslej le s 100 do 8000 milijoni znanih zvezd. Zemlja se zdi 2200 milijonov njenih prebivalcev neizmerna, pa bi vendar našlo še 1½ milijona enakih svetov dovolj prostora v našem soncu. Vse prebivalstvo našega planeta bi lahko zbrali na prostoru 500 km², vsi bi se lahko stisnili na zamrznjeni gladini Bodenskega jezera.

Učenjaki so seveda tudi stehali našo premišnico in dogajali bajno število: 160.000 milijonov metričnih stotov ali 6 kvadrilijonov kg. Po računih kemične analize vsebuje vsi oceani sveta v 13 trilijonih kg vode okrog 7½ milijonov kg zlata. Fantastično število dragocene spojine, izločene v kovino, bi obogatilo slehernega zemljana s 4000 kg zlata.

V svetovni vojni so se bili marsikje naučili, računati z milijoni in milijardami. 13,5 milijarde kovancev, zloženih drug ob drugem, bi tvorilo 19.000 km dolg kabel od Ljubljane do Vladivostoka na Daljnem vzhodu, ali tja v St. Louis v Sev. Ameriki. Ista množina kovancev, položena drug za drugo, bi nas dovela do skoraj 100 km, 337.500 km daleč. Postavljene v srebrne stebre, bi tvorile te milijarde kovancev 62.900 kg Eiffelov stolp v Parizu visoke stebre. Miramida tega srebra bi dosegla višino Mt. Bianca (4810 m), in kdor bi hotel ves ta drobiž pospraviti, bi potreboval 67 vlakov, vsak po 50 dvajsetonskih vagonov.

Nekaj demografskih podatkov o Italiji

Osrednji statistični urad v Rimu je na podlagi porazdelitve prebivalstva, bivačnega v Italiji dne 21. aprila 1936, po spolu in starosti, upoštevajoč naravne in selitvene spremembe, izračunal odstotno porazdelitev prebivalstva po stanju dne 1. januarja v letih od 1936 do 1942.

Iz teh zanimljivih ugotovitev je razvidno, da se je v mlajših skupinah, ki obsegajo starost do 14. leta, pojavilo zmanjšanje, ki je stalno, z izjemo prve petletne starostne skupine, ki vključuje otroke do dovršenega četrtega leta starosti, in sicer v letu 1940-41, to pa zaradi porasta rojstev v letih 1939-40. Tudi v starostni skupini od 15 do 29 let je opaziti spremembo normalnega stanja, ki jih je treba pripisati posledicam posledic vojne leta 1915-18. Rojeni v prejšnji vojni, katerih število se je nasproti prejšnjim letom zelo zmanjšalo, so l. 1936. pripadali starostni skupini 15 do 19 let in so nato postopno prešli v starostno skupino 20 do 24 let. Tako je odstotek prve starostne skupine narasel, medtem ko odstotek druge pojema do l. 1940. V kasnejših letih preidejo oni, ki so bili rojeni v vojni 1915-18, v starostno skupino 25 do 29 let, katere odstotek pa začenja pojemati, medtem ko

istočasno narašča odstotek onih, ki so v kasnejših letih v starostni skupini 20 do 24 let, to se pravi v skupini onih, ki so bili rojeni takoj po vojni.

Nasprotno pa se v starostni skupini 30 do 44 let opazi pri vseh letnikih naraščanje. Na kratko bi torej lahko rekli, da prebivalstvo Italije narašča v srednjih letnikih na škodo nižjih, mlajših letnikov. To potrjuje tudi primerjava med povprečno in srednjo starostjo v letih 1936 in 1942. Povprečna starost, ki je l. 1936 znašala 30,1 let, znaša 30,8 let v l. 1942. Srednja starost, to je starost, ki je ni prekoračila polovica prebivalstva, pa je l. 1936 znašala 26,7 let, l. 1942 že 27,6 let. Zanimivo je nadalje, da kaže odstotek žensk (v starostni dobi od 15 do 49 let) v vsem tem času stalno in postopno naraščanje: od 10.870.000 žensk l. 1936 smo v tem letu poskočili na 11.699.000 žensk, tako da znaša absolutni porast 829.000 žensk. A tudi odstotek moških v starostni dobi od 18 do 60. leta narašča v vseh zadnjih letih, saj se je njih število od 10 milij. 819.000 l. 1936 dvignilo na 11.633.000 v tem letu, torej znaša absolutni prirastek 814.000 moških duš.

Posebnosti Nemčije

Nemčija skriva v sebi mnogo zanimivosti. V njenih državnih mejah bomo našli marsikaj, česar se kar tako na hitro niti ne domislimo.

Najstarejše mesto velike Nemčije je Trier, ki je bilo v starem veku sedež Treveranov in je v 3. stoletju postalo rezidenca rimskih cesarjev. Največje nemško mesto po številu prebivalstva je Berlin, ki obsega 880 km² površine in ima 4 in pol milijona prebivalcev. V tem ogromnem mestu je nič manj kakor 329 kolodvorov, 960 mostov za javni promet in 50 jezer. Po prostornini sicer prekaša nemško prestolnico cesarski Dunaj, ki so mu zadnji čas priključili mnogo okoliških občin. Dunaj pa ima še drug rekord. Je namreč največja vinogradiška občina v vsem rajhu. V nasprotju z Berlinom je najmanjše mesto v Nemčiji Hauenstein na Gornjem Renu, ki ima eno samo cesto in ob nji okoli 30 hiš s 160 prebivalci. Najsevernejše in najbolj vzhodno ležeče nemško mesto je Nimmersatt v pokrajini Memel, medtem ko je izmed večjih mest Maribor najbolj južno ležeče. Najvišji vasi na nemškem državnem ozemlju sta Obergurgl, Vent v Oetz-talskih Alpah na Tirolskem, katerih prebivalci žive 2000 m visoko nad morskim gladino.

Najvišja gora v Nemčiji je bila prej Zugspitze, zdaj pa je to mesto prevzel Veliki Klek s 3798 metri. Največja stena je naj-

večja cerkvena stavba v Tretjem rajhu je brez dvoma kölnska stolnica, ki pokriva 6166 m² površine. Oba njena stolpa se dvigata 160 metrov visoko nad cesto.

Slavo največjih in največjih spomenikov v Nemčiji imata monakovska Bavaria in Viktorija na berlinskem Stebru zmage. Najstarejši nemški železni most je bil oni, ki so ga 30. junija leta 1796. slovesno odprli pri Laasenu, ne daleč od Saara, pozneje pa so ga prenesli v Striegau v Sleziji. Najprostranejša hiša v rajhu je bivši cesarski dvorec v Schönbrunnu pri Dunaju s svojimi 1441 sobami in dvoranami.

V Nemčiji je največji in najzanimivejši grad v starem rajhovskem mestu Nürnbergu. V njem je v teku stoletij stanovalo nič manj kakor 150 cesarjev. Tam so tudi najbolj ohranjene srednjeveške utrdbe, ki jih poznamo. Med mnogimi superlativi naj omenimo še Erfurt kot največje mesto rož in Dulsburg kot največje rečno pristanišče v Evropi. Najredkejšje starine v Nemčiji najdemo v muzeju Müll v Berlinu — Schönbergu in nič manj pomembnem muzeju Schmuggler, ki se nahaja prav tako v prestolnici.

ŽENA ODPOTUJE

»Torej bodi zdrav, dragi Rudi! Pisala ti bom že pred koncem tedna!«
»Za božjo voljo, Elza! S tisočakom moraš vendar dalje izhajati!«

končnih sto rečeh. Gospa Kohnova pa me je medtem dolgočasila z vprašanji: Kako se pišem, koliko sem stara in podobnim. Bila je srčkana majhna gospa in jaz sem ji rada odgovarjala.

Nevedno je rekel oče: »Za boga, danes je vendar praznik. Marica, tecl na pošto in glej, da še dobiš časopise! Sicer nam poštar pred nosom zapre vrata!«

Poštar je nekaj godrnjal, ko sem prišla, naša pisma pa nam je le izročil. Tudi poštna nakaznica od tete Barbare za 327 goldinarjev je bila vmes. Takoj sem dvignila denar.

Ko sem se vrnila s pošte, sem zaslislala čudežno godbo. Bilo je bobnanje, ropotanje in piskanje obenem. Tekla sem tja, kakor hitro sem mogla in našla zbrane že pol Gradine. Ko sem se prebrinila v osredje, je sredi med ljudmi plesal medved. Koracel je po zadnjih nogah, imel okoli gobačo železno torbo, v prednjih šapah pa je držal tamburin.

»Hejsa, hejsa,« je kričal medvedov vodnik, delal divje skoke, piskal na klarinet in dražil medveda, da je godrnjal.

Takoj sem sklenila: »Če bi bila kdaj res kraljica, bi si kupila tega pametnega medveda, da mu ne bi bilo treba tako trdo si služiti kruha in ko bi jezдила na svojem lepem vrancu, bi medved tekel poleg in me hvaležno pogledoval, ker sem ga osvobodila.

Paberk iz avtomobilizma

Argentinja, ki ni več sigurna svojih dobav pognoskih goriv iz Severne Amerike, bo skušala čimprej dvigniti lastno proizvodnjo petroleja, ki znaša zdaj letno okrog 3 milijone ton.

Nemčija bo dobavila rumunski vladi 300 avtobusov najmodernejšega izdelka.

Ker je Amerika izgubila rudnike za pridobivanje cina v Maleziji, se je morala odreči porabi 85.000 ton te rude, pri čemer pa je še važnejše, da znaša njena dejanska potreba vsaj še enkrat toliko.

V Angliji so bile pred nedavnim izdane nove navedbe, ki praktično čisto ustavljajo izdelovanje vseh motornih vozil, ki bi ne služila vojaškim svrham.

Ameriška vlada je naklonila ogromne subvencije za zgraditev velike tovarne jekla v Mancloyi v Mehiki. Tudi to podjetje bo spadalo med ona, ki so zrasla samo zato da bo Južna Amerika v finančnem pogledu še bolj navezana na Združene države ameriške.

Ameriška avtomobilska industrija, ki se je zdaj spremenila v vojno, je dvignila število zaposlenih delavcev od pol milijona na milijon in še več in izdala naročila v vrednosti 12 milijard dolarjev, to je za trikrat toliko kakor v normalnih časih. Kam bo le to privedlo?

IZ TRAMVAJA

— Včeraj sem našel v tramvaju denarnico, v nji pa 100 lir. In ker se ni nihče javil, da bi bil denarnico izgubil, sem razdelil denar s sprevidnikom.

— Potem takem si imel pa srečen dan. — Žal ne. Šele doma sem namreč opazil, da sem sam izgubil denarnico.

Mlado Jutro

Trije malčki

I.

Visoko na nebu je že stalo sonce in vso roso je že popilo, ko se je palček Cvetko zbudil. Len se je pretegnil in zazeval, potem je sedel in pričel misliti, kje bi dobil

kaj za pod zobe. Čemerno se je oziral po rožicah. Mogoče bo lahko popil kaj medice. A medovniki pisanih cvetnih čašic so bili prazni. Debel čmrilj v lepem svilenem kožuščku je zagledal Cvetka in se zarezal na ves glas: »Prej bi moral iskati medice, Cvetko, prej! Komaj je vstalo sonce, smo jo s čebelicami znosili domov. Do polnočja se je bo težko še kaj nateklo.« Tako škodoželjno se je smejal palčku, da mu je ta pokazal pesti in stekel za njim. A brundac je bil hitrejši. Zabrnela so svetla krilca in že se je zibal v zrak. Smejale se je tako na glas, da je osa ščipalka priletela pogledat kaj da je. »Se mi je kar zdelo, da spet ta lenuh nered dela,« je zabrnela z visokim glasom, »ti, čmrilj, se kar domov spravi, drugače bom tvoji ženi povedala, da se s Cvetkom družiš.«

Čmrilj je grdo pogledal in odletel, ker se je bal žene, in se z oso ni maral prepirati. Ščipalka je pa tudi odbrnela. »S takim palčkom, ki sramoto dela vsej Poljani in nam mladino pohujšuje s svojo lenobo, se sploh ne pogovarjam!« je še zaklicala.

Cvetko je ostal sam s pajkom v želodcu, ki je prav pridno prede. »Kar k sestri Rožici grem, mi bo ona kaj dala,« je rekel pajku in odšel k jezeru. Jezero je bila velika mlaka, obrasla s perunikami. Cvetko je imel tukaj svoj čolnček. Pa ne lepe iadijce z jadrcem in vesli, bil je prelen, da bi si jo stesal, imel je le lokvanjev list. Stopil je nanj in z rokami odveslal po temnozeleni vodi. Med blčevjem, kaluznicami in lokvanjem je plaval barčica, in kmalu je Cvetko zagledal lično hišico sestre Rožice.

»Ko bi vendar že enkrat mogla jezdit!...«

»Oh, imeti konja!«
V tem je cigan, ki je vodil medveda, pobral denar in stopil k vozu, ob katerem je bil privezan — mlad konj.

V trenutku je bil šimla v glavo misel. Stopila sem iz vrste otrok k ciganu in ga brez bojazni vprašala:

»Slišite vi, gospod cigan, koliko stane konj?«

On me je zvito ogledoval in rekel:

»Koliko daš zanj?«

»Jaz sem mu brez premisleka odgovorila:

»Osemstosedemindvajset goldinarjev.«

»Ali imaš toliko pri sebi?«

Pokazala sem denar.

Cigani so stikali glave skupaj, se nekaj po cigansko pogovarjali — in že je eden izmed njih šel k vozu, odvezal konja in mi dal vrv v roke.

»Ali imaš še več denarja?« Daj ga sem!

Čeprav nisem imela več, so se cigani zadovoljili. Takoj so šli na pot s svojo ropotijo, z vozom in medvedom. Jaz pa v nasprotno smer s konjem. Mladina v Gradini se je razdelila v dve skupini. Del otrok je šel za menoj, drugi del pa za medvedom.

Mož bog, kako sem bila vesela, da sem naposled vendar imela konja. Nekaj pa me je vznemirjalo. Tolažila sem se: oče

Komaj je zapel škripanček, je Rožica vstala. Privezala si je predpasnik in ruto in tiho odšla po pleteni lestevici v pritličje, da pripravi možu in otročičkom zajutrek.

Odprla je zelene oknice in odprla vrata, in v kuhinjo so se vsula naračja bleščeče svetlobe. Potem je vzela kanglico in odšla nabirat medice. Mimogrede je stopila še k hrastovemu štoru, in odrgala dve veliki rdeči jagodi. Doma ju je zmečkala in zmečkala z medico. To omako je razdelila na majhne lističe in zaklicala, da je veselo zadonel po hiši: »Vstanite, vstanite! Jed že čaka!«

In se preden je v zarji kopajoči gozd ategnil ponoviti klic, se je vrisake spustilo po lestvi troje otročičkov. Za njimi je pa počasi in preudarno pristopil atek Zvonko. Posedil so okrog mizice in kakor bi trenili, je bila prazna.

Zvonko se je poslovil in odšel po opravkih. Bil je namreč prekupevalec in je mravljam lovil listne uši. Otročički Kukmak, Jurček in Ježek so se igrali pred hišo, Rožica pa je pospravljala po hiši. Stopila je pred prag, da stepe kunj, ko je grdo pogledala in zagodrnjala: »Spet prihaja Cvetko, ta lenuh leni!«

In res je prišel Cvetko. Privezal je ladjico k bilki, da mu je ne bi odnesla voda — in stopil k Rožici: »Dober dan, sestra,« je prijazno rekel, »ali mi ne bi dala malo zajtrka?« Rožica se je ozrla na nanj. Marljivo je brisala prah s sten. Sliši, Rožica,« je moledeval Cvetko še naprej. »Tako sem lačen, od jutra nisem še nič jedel. Daj mi no malo jedi.« »Tako?« se je obrnila Rožica, »Pa bi ti rožic kaj medice popil.« »Ko so jo pa čebele, skupulje skopuške, vso pobrale.« »Če si tako pozno vstal, da nisi dobil medice, bi pa iz zaloge kaj pojedel, ne pa se meni obešal na vrat. Saj veš, da imam družino, ti si pa sam. Ko ne bi bil tako len, bi ti radevolje nekaj odstopila. A tvoje lenobe podpirala ne bom, in glej, da hitro izgineš!«

Rožica se je usrdila. Roke je dala v bok in pisano gledala. »Pa mi daj samo še danes, saj se bom poboljšal,« je še enkrat popiskul Cvetko, a mu je bilo takoj žal. »Ti se boš poboljšal?« je razjarjeno zaklicala Rožica, »to si obljubil že sto in stokrat. Glej, da se spraviš, dokler te nisem pobozala z metlo. Meni in najinim staršem delaš sramoto, da večje ne bi mogel.«

In že je Cvetka pobozala metla, ki je bila v bojevityh rokah hudorožje. Palček je v hipu sedel na listu in vesal po jezercu. Užaljen je bil do dna duše. Nihče se ne zmezi za me, nihče me ne mara, vsak me črni in sovraži!« je tarnal, in si z brado brisal solze. »Pokazal bom tem hinavcem, kaj se pravi mene zaničevati,« je ihtel pri

KAJ VEM? KAJ ZNAM?

181. Zakaj ni v Vzhodnem morju nobenih ostrig?
182. Kako so se imenovali turški vladarji?
183. Kaj je dloptrija?

184. Začarani kvadrat z začaranimi oddelki.

1									
64									

V kvadrat, ki nam ga kaže slika, je postaviti števila od 1 do 64 tako, da bo njih vsota v vsako navpično, vodoravno in diagonalno smer 260, razen tega pa mora biti vsota vodoravnih, navpičnih in diagonalnih vrst v poudirnih manjših kvadratnih oddelkih, ki jih omejujejo obe debelejši črti, 130! Števili 1 in 64 sta že na pravih poljih.

185. Celo iz ulomkov.
S števili 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 0 je sestaviti vsoto ulomkov, ki daje celo število.

Rešitve nalog 17. t. m.:

176. Slana je zmaznjena para iz ozračja.

177. Etika je tista panoga filozofije, ki razpravlja o morali.

178. Delovanje očesnega lečja si moramo predstavljati kakor delovanje objektivna v fotografskem aparatu, s to razliko, da mora fotograf prestavljati aparat in eventualno premikati objektiv, v človeškem očesu

sebi in ni pomislil, da je sam kriv svoje nesreče in osamelosti.

(Dalje prihodnjik.)

Strogo pravilo

Nekoč je potoval pobožni pater Gvardijan z naročilom do daljnega bratskega samostana. Na samotni cesti ga je dohitel plemič. Ker mu je bilo dolgčas in sta imela isto pot, se mu je pridružil. Najprej sta se menila o vremenu, a kmalu sta si jela pripovedovati vesele dogodivščine. In čas in pot sta jim hitro minila.

Pa prideta do houdournika. Nikjer brvi, nikjer mostiča. A pater ne pomišlja dolgo, pripravlja se, da bi ga prebredel. Tedaj ga plemič poprosi: »Ljubi pater Gvardijan, ker ste itak že bosi, bodite tako dobri, še mene prenesite čez za božji lon!«

In pater prav prijazno: »Iz srca radi.«

A ko stoji z njim sredi houdournika, ga nenadoma vpraša: »Mar imate v žepu tudi poln mošnjček?«

»Seveda!« se pobaha plemič. »A, kaj va mto mar?« de oholo.

»Najstrožje pravilo našega reda je: ne nosi zlata in denarja s seboj. Odreci se mu! — Jaz se mu ne odrečem.« In postavi plemiča v vodo ter jo veselo ubere dalje.

Rešitev rebusov

Vsak je svoje sreče kovač. Ni vse zlato, kar se sveti.

VSAK DAN ENA

Krvavi dvoboj.
»Nič strahu, gospoda! Pod srajco imam kokač!«

Konjček

Nekoč mi je očka obljubil ponjla, in zdaj mi ne gre več iz glave. Vidim se pomno kakor kraljica visoko na konju, na iskrem vrancu. Valovito grivo bi moral imeti, rep dolg kakor vlečka, in živahne oči; Eleanor mu bo ime. Jaz pa se bom imenovala: Kraljica Čiračara Čikacaka št. 7.

To so bile moje sanje dan in noč. Potem dam zapreti nagajivega Vladka, če bo spet metal kamenje za menoj. Kovaku podarim 100 goldinarjev, ki si jih tako zelo želi, naši kuharici bi kupila novo perilo, kočijažu lepo svitno z mladitki, vsakemu hlapcu kožuh, vsaki dekli pa kravo.

Rezek glas je zadonel iz tega sveta v čudežni svet sanj — moj grad v oblakih se je sesul.

»Marica,« je zaklical oče. »Peljala se boš z menoj v Gradino.«

»Jaz bi...«

»Kopala jarek — kaj? In se zamazala od glave do nog? Nič ne bo iz tega. Napravi se takoj in pojdi z menoj!«

»Da, če mi boš podaril ponjla,« sem dogovorila; očeta sem hotela čim večkrat spomniti njegove obljube.

Oče je pomislil, jaz sem morala iti — odpeljali smo se.

V Gradini je oče obiskal gospoda Kohna, ki je govoril z njim o sto rečeh, brez-

se pa lahko leče spreminja. Za vsako optično lečo (oz. lečjem) nastane ostrslika samo v določeni razdalji od leče in zavisi velikost te razdalje od razdalje predmeta pred lečo in od tako zvane goriščne razdalje leče.

Človek vidi ostro, če je slika nastala natančno na očesni mrežici, v kateri se razprostirajo nitke vidnega živca. Človek more s posebnimi mišicami, z njih krčenjem in raztezanjem, spreminjati goriščno razdaljo očesnega lečja do potrebne mere in s tem doseči, da nastane slika vselej natančno na mrežici, tudi če se predmet oddaljuje ali približuje. Ta zmožnost človeškega očesa se imenuje njegova akomodacija (prilagojevalnost).

Akomodacija je omejena tako za blizu kakor za daleč. Pri kratkovidnem očesu je izgubljena akomodacija za daleč, pri dalekovidnem očesu je izgubljena akomodacija za blizu. Z očali se ostrslika lahko premakne na mrežnico. Prava očala določa zdravnik.

Od svetlega predmeta daje očesno leče realne, pomanjšane in zvrnjene slike na mrežnici. Predmete vidimo kljub temu pokončne in brez zamenjave desnega z levim, ker se je oko z mladega »navadilo« predmetne točke projicirati v zunanji svet v smeri vpadnih žarkov.

179. Sahovski problem.

1. Sd4-c6, Kd5 x c6, 2. e7-e8 dama in šah poleg bodisi Kc6-d5, 3. Df1-b5 in mat, ali Kc6-c7, Ta7-d7 ali Sf8-d7, 3. Df1-c4 in mat; ali Kd5-e6, 2. e7 x f8,

SPORT

Nogomet na mladih nogah

Turnir štirih enajstoročnikov v Ljubljani, jutri in drugo nedeljo

Razen plavanja, ki je imelo tako v Ljubljani kakor v Novem mestu znake mladinske obnove (zakaj Ilirijanska plavalna šola ne zaključuje svojih tečajev z izvedbo šolskega prvenstva za razne discipline?) stopa sedaj tudi nogomet v novo aktivno razdobje s turnirjem štirih moštev. Organiziral ga bo »Vič«, odlično društvo, ki ima polno hvalje vrednih zamisli in ki dokazuje v nasprotju z večimi društvi, ki blaženo dremljejo (toda tudi za te bo prišel dan prebujenja), da hoče skrbeti za mladino.

Turnir bo v dnevi od 20 do 27. t. m. na igrišču Salezijancev na Kodeljevem. Sodelovali bodo SK Vič, SK Korotan, SK Mladika in SK Zabjaki.

V nedeljo 20. t. m. ob 16 bo igrala Mladika proti Viču, ob 17 pa Korotan proti Zabjaku. Zmagovalci in poraženci se bodo potem sestali 27. t. m.

Na turnirju smejo nastopiti samo igralci rojeni po 1. januarju 1929. Tekme bodo trajale s polčas po 20 minut vsaka. Razpisane so nagrade tako za moštva kakor za igralce. Zaupnik CONIja bo razdelil nagrade vsem sodelujočim moštvom.

Sport ali krompir

Londonški »Daily Mail« je s tem kar kričevito naslovom pred kratkim objavil članek, ki se bavi s sportnimi razmerami v Nemčiji. V svojih izjavah je prišel ta angleški list do čudovite trditve, da v Nemčiji kar na veliko prekopavajo sportna igrišča, da bi jih posadili s krompirjem. Med drugim navaja ta londonski dnevnik tudi primer znanega dirkalnika Horner Moora, na katerem so že dolga leta največje konjske dirke vsake sezone v Nemčiji, češ da je prav tako postal žrtev razmer in se zdaj po njem bohoti krompir po dolgem in počez. Medtem ko ta novinarska raca še ni mogla doseči vseh strani sveta, je nemški radio tudi že objavil, da je eden znamenitih žrebcev v eni zadnjih dirk zmagal prav na tistem dirkalniku Horner Moor in vrgel vsem, ki so stali nanj, ogromne zasluške.

Ko se že na pobudo angleških listov govori o sportu in krompirju, bi ne bilo napak pogledati enkrat s te strani po sami Angliji. Angleži najbolje vedo, kaj se je zgodilo z znamenitimi teniški igrišči v Wimbledonu, ko so jih preorali že davno in porabili za poljedelske namene tako izdatno, da zlepa ne bo mogoče igrati tenisa na njih. Nemško krilatico »maslo ali topove« je »Daily Mail« iz propagandnih razlogov spremenil v krilatico »sport ali krompir«, ker je skušal pokazati, da je bilo sportno življenje v Nemčiji primorano uvesti prav take omejitve, kakor so potrebne v ostalem vsakdanjem življenju. Da je to v Nemčiji in državah osi čisto drugače, ve vsak, ki samo površno zasleduje sportno delovanje mladine v novi Evropi.

(Po »Sportni službi« E. S.)

Med vrstami

To nedeljo se bo po italijanskih nogometnih terenih življenje še vse bolj razmahnilo kakor do zdaj. Na sporedu je namreč prvo kolo tekem za italijanski pokal, ki obsega nič manj kakor 16 srečanj, od katerih bodo 4 odigrale enajstoročnice iz divizije A. Med temi tekmi bo največ pozornosti veljalo dvoboju med Bologno in Ambrosiano, ki bo na igrišču v Bologni. Med ostalimi prireditvami tega kola bo zanimiv tudi nastop Triestine, ki bo na svojih tleh imela goste iz Lodijs, tako da lahko računamo, da bo brez posebnih težav napredovala v naslednje kolo.

Pohiteli so z otvoritvijo nogometne sezone na Jesenicah, ki so jo začeli znova že zadnje nedelje. Za prvega nasprotnika so si izbrali najbližje sosedo, in sicer dve garnituri iz Kranja. Po čudnem naključju sta se obe nedeljski tekmi končali enako visoko v korist domačega moštva. Najprej je rezerva porazila drugo sestavo iz Kranja s 4:1, za njo pa je še prvo jeseniško moštvo v enakem izmerju odpravilo kranjske goste. Poročila pravijo, da je bil med streli najbolj uspešen Repret.

Ze precej dolgo napovedani in nekajkrat preloženi bokarski dvoboj za naslov evropskega prvaka v srednje-težki teži bo zdaj končno odločilen dne 27. t. m. v Marseille. Zaradi dolgotrajnega termina in kraja prireditve je bilo treba opraviti več sitnih korakov v Parizu, toda slednjih je bilo srečno urejeno tudi to. Nasprotnika tega dvoboja bosta Spanec Cerdan in Francoz Ferret.

Naše gledališče

DRAMA

Sobota, 19. septembra, ob 17.30: Kralj na Betajnovi. Izven. Zelo znižane cene od 10 lir navzdol.

Nedelja, 20. septembra, ob 14. uri: Poročno darilo. Izven. Zelo znižane cene od 10 lir navzdol.

Ob 17.30: Kovarstvo in ljubezen. Izven. Zelo znižane cene od 10 lir navzdol.

Ivan Cankar: »Kralj na Betajnovi«. V soboto ob 17.30 vprizori Drama to Cankarjevo delo ki prikazuje moralni boj med Kantorjem in Maksom, glavnima oseba v dram. Zasedba običajna, le vloga župnika igra pri tej predstavi Fran Lipah. Režija Jože Kovič. Opozorjamo na izredno znižane cene, od 10 lir navzdol.

Nedelja v Drami. Prva predstava bo ob 14. uri. Forzanovo »Poročno darilo«, ljubezna sodobna igrice s Simčičev in Janom v glavnih vlogah ljubimcev. Dejanje se vrši v lekarni letoviškega mesteca in v spalnici mlade farmacevte. Druga predstava bo ob 17. uri, Schillerjeva drama »Kovarstvo in ljubezen«. V tem delu je udarno prikazana razlika med aristokratskim in meščanskim svetom ter borba med poštenostjo in kovarstvom. Zasedba običajna. Za obe nedeljski predstavi so cene zelo znižane od 10 lir navzdol.

OPERA

Nedelja, 20. septembra, ob 16. uri: Bocaccio. Izven. Znižane cene od 18 lir navzdol.

V Operi ponovijo v nedeljo ob 16. uri opereto »Bocaccio«, v običajni zasedbi, le vlogo princa Palermeskega igra g. Santic. Veljajo znižane cene od 18 lir navzdol.

MALI OGLASI

Kdor išče službo plača za vsako besedo L. 30, za drž. in prov. takso -60, za dajanje naslova ali šifro L. 2.-. Najmanjši iznos za te oglase je L. 7.-. Za ženske in dopisovanje je plačati za vsako besedo L. 1.-, za vse druge oglase L. -60 za besedo, za drž. in prov. takso -60, za dajanje naslova ali šifro L. 3.-. Najmanjši iznos za te oglase je L. 10.-.

Službo dobi

Iščem mlajšo

postrežnico
pošteno in enažno za dopolnitve ure; večja mora biti pospravljanja in malo kuhe. — Plača dobra. — Ponudbe pod »Sredina mesta« na ogl. odd. Jutra. 12343-1

Postrežnica

za ves dan iščem k mali dru-
žini za takoj. Naslov v vseh
posl. Jutra. 12343-1

Pouk

Italijanščino
in nemščino poučujem. Za za-
četnike in nadaljevalce. Cena
in ure po dogovoru. Ponudbe
na ogl. odd. Jutra pod zna-
ko »Konverzacija«. 12373-4

Zasluzek

Resnega zastopnika
vplavaneja pri strankah za
prodajo lužne vode »Superve-
re« in surogata-mila iščem.
Ponudbe nasloviti z referen-
ci na: Elektrolična Sanitacija,
Fabriano. 12338-5

Kolesa

Kupimo
bikletke in bicikligrane ter
motorna kolesa. Generator de-
javstva. Tyrševa cesta 15 (Pi-
govec). 12367-11

Pohištvo

Zelo elegantna
samska soba
s kaveljem in kuhinjski posu-
di na prodaj. — KAUČ se ev-
posel. Jutra. 12373-2

Stanovanje

500 lir nagrade
nudim za »enobno« stanova-
nje. Ponudbe pod »Mesto ali
periferija« na oglasi oddelku
Jutra. 12363-21a

Lepo nagrado

nudim za 3-sobno stanova-
nje, komfortno, v centru
mesta. Ponudbe pod »Stal-
en domačine« na ogl. odd.
Jutra. 12307-21a

Soba odda

Moderno opremljeno
sobo
z dvema postelama oddam s
1. oktobrom zakonecna oddam
dvema gospodinjam v stro-
go centru mesta. Oglejte se od
9. do 12. in od 15. do 17.
ure. — Čopova ulica 1, prvi
vhod, vrata št. 12. (Pokraj-
ska delavske zveze). 12352-33

Opremljeno sobo

za eno ali dve osebi
v elegantni sobi s posu-
djem, v vseh poslovalnicah
Naslov v vseh poslovalnicah
Jutra. 12343-23

Sobe išče

Opremljeno sobo
s poslovnim vhodom poleg gl.
kolodvorja išče stalen gospod.
Ponudbe pod »Domača« na
ogl. odd. Jutra. 12344-23a

Sobo

v centru, s poslovnim vhodom
in s poslovnim kuhinjskim štetom
ednina zakonec. Ponudbe na
ogl. odd. Jutra pod »Doma-
«. 12364-23a

Stroj

Stružnico
1500 mm delovne dolžine
s predeljevalnim »Nortom«
vgrajenim elektromotor-
jem. Teža 1200 kg. Cena
39.500 lir. Dobavi iz
tiskalnice skladišča —
Gustav Levcikar, Medve-
dova 14. 12242-29

Obrt

Za trdiko
Anton Kovačič
splošno pekarstvo, se
sprejemajo vsa naro-
čila v restavraciji »Se-
stica« pri biskupiji
Prostir, stranke, da se
poslužujejo tega naslo-
va. 122-31

Iz Hrvatske

Hrvatski gostje v Milani. V Milan je dopotovalo 50 članic ustaške mladinske organizacije. Gostje je sprejela zvezna nadzornica, nakar so obiskale sedež zveznega poveljstva GIL-a in druge važnejše mestne naprave.

Hrvatsko-madžarsko prijateljstvo. Budimpeštanski list »Magyarország« se v daljšem članku bavi s položajem madžarske manjšine na Hrvatskem. Z zadovoljstvom ugotavlja pomirjenje in izraža prepričanje, da

je nastopila nova doba v odnosih med Ma-

džarsko in Hrvatsko.
Nemški književniki v Bosni. Ob priliki obiska nemških književnikov v Banja Luki je priredilo nemško vojaško poveljstvo razstavo nemške knjige. Književniki so se od-
dolžili z literarnim večerom, kjer so brali odlomke iz svojih del. Udeležba je bila šte-
vilna ne samo s strani nemške kolonije, ampak je prireditev obiskalo tudi mnogo civilnega prebivalstva.

Hrvatski Rdeči križ na delu. Po razsuhu bivše Jugoslavije se je znašel hrvatski Rde-
či križ tako rekoč na začetku poti. Imel je

samo malenkostno gotovino, nekaj admi-
nistrativnega materiala in s celim milijonom
kun obremenjeno hišo. Toda svoji ujet-
nikov, ki jim je Rdeči križ posredoval po-
što, so kmalu začeli denarno podpirati to
plemenito ustanovo. Prodaja dobrodelnih
znakov je vrgla dva milijona kun, tako da
je bila ustanova rešena dolga. Hrvatski
Rdeči križ je poleg ujetnikov in ranjenec
prevzel skrb za nemške delavce v nozem-
stvu in za invalide, ki so brez invalidnine.

Obnovite naročnino!

Dal 15 al 30 Settembre vengono emesse le nuove serie di

BUONI DEL TESORO NOVENNALI 4% A PREMI

Interessi e Premi esenti da ogni imposta presente e futura

PREZZO di emissione: L. 92 per ogni cento lire di capitale nominale, oltre interessi 4% dal 15 Settembre fino al giorno del versamento.

Le sottoscrizioni possono essere eseguite in contanti o con versamento di Buoni del Tesoro novennali 4% scadenza 15 febbraio 1943.

Vengono accettate come contante le cedole ammesse in sottoscrizione.

Per le sottoscrizioni con versamento di Buoni del Tesoro novennali 4% 15 febbraio 1943 i medesimi vengono accettati alla pari e al sottoscrittore viene corrisposta la differenza di L. 8 per ogni cento lire di capitale nominale, nonché il rateo di interessi in ragione di cent. 35% in corrispondenza della cedola non ancora scaduta che dovrà trovarsi unita ai titoli versati in sottoscrizione.

PREMI: ciascuna serie di L. 1 miliardo di Buoni concorre annualmente a n. 116 premi per un ammontare complessivo di L. 4.800.000 mediante estrazioni semestrali.

Le sottoscrizioni si ricevono presso tutte le Filiali dei seguenti Enti e Istituti che fanno parte del Consorzio di emissione, presieduto dalla Banca d'Italia:

Cassa Depositi e Prestiti — Istituto Nazionale delle Assicurazioni — Istituto Nazionale Fascista della Previdenza Sociale — Istituto Nazionale Fascista per l'Assicurazione contro gli infortuni sul lavoro — Banca d'Italia — Banco di Napoli — Banco di Sicilia — Banca Nazionale del Lavoro — Istituto di S. Paolo di Torino — Monte dei Paschi di Siena — Banca Commerciale Italiana — Credito Italiano — Banco di Roma — Federazione Nazionale Fascista delle Casse di Risparmio — Istituto di Credito per le Casse di Risparmio Italiane — Cassa di Risparmio delle Province Lombarde — Federazione Nazionale Fascista delle Banche e Banchieri — Istituto Centrale delle Banche Popolari — Banca d'America e d'Italia — Banca Popolare Cooperativa Anonima di Novara — Banco Ambrosiano — Banca Nazionale dell'Agricoltura — Banca Popolare di Milano — Banco Santo Spirito — Credito Varesino — Società Italiana per le Strade Ferrate Meridionali — Assicurazioni Generali di Trieste — Compagnia di Assicurazioni di Milano — Società Reale Mutua Assicurazioni Torino — Riunione Adriatica di Sicurtà — La Fondiaria Compagnia di Assicurazioni Firenze — Compagnia Finanziaria degli Agenti di Cambio;

Credito Commerciale, Milano — Banca Cattolica del Veneto — Banca Toscana — Banca Agricola Milanese — Banca Provinciale Lombarda — Banco di Chiavari e della Riviera Ligure — Banca Vonwiller — Credito Industriale, Venezia — Credito Romagnolo — Banca Lombarda di DD. & CC. — Banco S. Geminiano e S. Prospero — Banca di Legnano — Banca Unione, Milano — Banca Bellinzaghi — Società Italiana di Credito, Milano — Banco Lariano — Credito Agrario Bresciano — Banca Agricola Commerciale, Reggio Emilia — Banca Piccolo Credito Bergamasco — Banca del Friuli — Banco S. Paolo, Brescia — Banca Gaudenzio Sella & C., Biella — Banca Popolare, Lecco — Banca A. Grasso e Figlio, Torino — Banca Mobiliare Piemontese — Banca del Sud — Banca Piccolo Credito Savonese — Banca Cesare Ponti, Milano — Banca Privata Finanziaria, Milano — Banca Milanese di Credito — Banca Industriale Gallaratese — Banco Alto Milanese — Banca di Calabria;

Banca Mutua Popolare, Bergamo — Banca Popolare, Luino — Banca Cooperativa Popolare, Padova — Banca Mutua Popolare, Verona — Banca Mutua Popolare Agricola, Lodi — Banca Agricola Popolare, Ragusa — Banca Popolare di Intra — Banca Popolare di Modena — Banca Popolare, Cremona — Banca Mutua Popolare Aretina — Banca Popolare, Sondrio — Banca Piccolo Credito Valtellinese — Banca Popolare Cooperativa, Ravenna — Banca Agricola Mantovana — Banca Popolare di Credito, Bologna — Banca Popolare, Vicenza — Consorzio Risp. e Prestiti per Commercio e Industria, Bolzano — Banca Popolare Pesarese;

Tutte le altre Casse di Risparmio, Banche e Banchieri, e Banche Popolari, iscritte alle Federazioni di Categoria, nonché gli Agenti di Cambio partecipanti alla Compagnia Finanziaria degli Agenti di Cambio.

Od 15. do 30. septembra bodo emitirane nove serije

9 LETNI 4% ZAKLADNIH BONOV S PREMIAMI

Obresti in premije so oproščene sleherne sedanje in bodoče davščine

EMISIJSKA CENA: 92 lir za vsakih sto lir nominalne glavnice poleg 4% obresti od 15. septembra do dneva vplačila.

Vpisovanje se lahko opravi ali v gotovini ali z vplačilom 9 letnih 4% zakladnih bonov, ki zapadejo 15. februarja 1943.

Sprejeti so kot gotovina kuponi dopušteni za vpis.

Pri vpisu z vplačilom 9-letnih 4% zakladnih bonov 15. februar 1943 se isti sprejmejo a la pari in vpisnikom se prizna razlika 8 lir za vsakih sto lir nominalne glavnice, poleg odgovarjajočih obresti v znesku cent. 35% z ozirom na še ne zapadli kupon, ki mora biti priključen bonom izročenim v vpis.

PREMIJE: Na vsako serijo 1 milijarde lir bonov odpade letno 116 premij v skupnem znesku 4.800.000 lir, ki se žrebajo vsakih 6 mesecev.

Vpisovanje se lahko opravi pri vseh podružnicah naslednjih ustanov in zavodov, ki pripadajo emisijskemu konzorciju, pod vodstvom zavoda Banca d'Italia:

Cassa Depositi e Prestiti — Istituto Nazionale delle Assicurazioni — Istituto Nazionale Fascista della Previdenza Sociale — Istituto Nazionale Fascista per l'Assicurazione contro gli infortuni sul lavoro — Banca d'Italia — Banco di Napoli — Banco di Sicilia — Banca Nazionale del Lavoro — Istituto di S. Paolo di Torino — Monte dei Paschi di Siena — Banca Commerciale Italiana — Credito Italiano — Banco di Roma — Federazione Nazionale Fascista delle Casse di Risparmio — Istituto di Credito per le Casse di Risparmio Italiane — Cassa di Risparmio delle Province Lombarde — Federazione Nazionale Fascista delle Banche e Banchieri — Istituto Centrale delle Banche Popolari — Banca d'America e d'Italia — Banca Popolare Cooperativa Anonima di Novara — Banco Ambrosiano — Banca Nazionale dell'Agricoltura — Banca Popolare di Milano — Banco Santo Spirito — Credito Varesino — Società Italiana per le Strade Ferrate Meridionali — Assicurazioni Generali di Trieste — Compagnia di Assicurazioni di Milano — Società Reale Mutua Assicurazioni Torino — Riunione Adriatica di Sicurtà — La Fondiaria Compagnia di Assicurazioni Firenze — Compagnia Finanziaria degli Agenti di Cambio;

Credito Commerciale, Milano — Banca Cattolica del Veneto — Banca Toscana — Banca Agricola Milanese — Banca Provinciale Lombarda — Banco di Chiavari e della Riviera Ligure — Banca Vonwiller — Credito Industriale, Venezia — Credito Romagnolo — Banca Lombarda di DD. & CC. — Banco S. Geminiano e S. Prospero — Banca di Legnano — Banca Unione, Milano — Banca Bellinzaghi — Società Italiana di Credito, Milano — Banco Lariano — Credito Agrario Bresciano — Banca Agricola Commerciale, Reggio Emilia — Banca Piccolo Credito Bergamasco — Banca del Friuli — Banco S. Paolo, Brescia — Banca Gaudenzio Sella & C., Biella — Banca Popolare, Lecco — Banca A. Grasso e Figlio, Torino — Banca Mobiliare Piemontese — Banca del Sud — Banca Piccolo Credito Savonese — Banca Cesare Ponti, Milano — Banca Privata Finanziaria, Milano — Banca Milanese di Credito — Banca Industriale Gallaratese — Banco Alto Milanese — Banca di Calabria;

Banca Mutua Popolare, Bergamo — Banca Popolare, Luino — Banca Cooperativa Popolare, Padova — Banca Mutua Popolare, Verona — Banca Mutua Popolare Agricola, Lodi — Banca Agricola Popolare, Ragusa — Banca Popolare di Intra — Banca Popolare di Modena — Banca Popolare, Cremona — Banca Mutua Popolare Aretina — Banca Popolare, Sondrio — Banca Piccolo Credito Valtellinese — Banca Popolare Cooperativa, Ravenna — Banca Agricola Mantovana — Banca Popolare di Credito, Bologna — Banca Popolare, Vicenza — Consorzio Risp. e Prestiti per Commercio e Industria, Bolzano — Banca Popolare Pesarese;

Vse ostale hranilnice, banke, bančniki in ljudske posojilnice, ki so vključene v Zvezi bančne kategorije, kakor tudi menjalniški agenti, ki so člani družbe »Compagnia Finanziaria degli Agenti di Cambio«.

H. de Vere Staepoole:

OTOK BISEROV

Roman

Toda oči so mu nehotne obvisle na winchesterki, ki jo je Izabela držala naslonjeno na rob čolna, in so gotovo opazile tudi kopito samokresa, ki je gledalo Floydju iz žepa.

Srubeva dozdevna brezbriznost je Floydja začudila; ko sta se pa nato lotila dela, je nehal misliti na to. Če je bilo Sruju prav, da jo je bil dobil po želju, in ni rekel ne bev ne mev, je bil tudi Floyd zadovoljen, da mu ni bilo treba več govoriti o tej stvari. Mož je bil kaznovan za svoje dejanje, in s tem je bil dogodek vsaj za zdaj poravnana.

Bolj ko je delo napredovalo, bolj ga je minevala zavest nevarnosti; a če bi se bil ozrl, bi bil videl Izabelo, negibno sedečo v pesku zraven čolna, tako, da je bila winchesterka, ki je slonela v čolnu, vsak trenutek v dosegu njenih rok.

Ob uri kosila, nekoliko pred poldnevom, se je vsa družba delavcev, ki se jim je pridružil tudi Sru, zbrala pred šotori, polegla v krogu in začela jesti. Sredi dne so navadno prekinili delo, in Floyd se je vrnil domov, da se nekoliko odpočije. Zato je stopil k Izabeli, da bi ji pomagal spraviti čoln v vodo; a deklica ni vstala, temveč ga je povabila, naj prisede k nji.

»Glejte jih: takole sedijo« — pri tem je s prstom začrtila v pesek krog. »Če me počakate, pojdem

28

poslušat, kaj govore. Ni dobro, da sedijo vsi skupaj in se pogovarjajo, ko jedo... počakajte.«

Vstala je, krenila vzdolž obale in jela pobirati školjke; nato je zavila proti gozdiču ter izginila vanj. Nekateri izmed šotorov so stali blizu gozdiča, in divjaki so sedeli pred njimi ter jedli in se pogovarjali. Ko je Izabela stopila po peščini, so jo spremljali z očmi, dokler ni izginila.

Ko se je utrnila v gozdiču, so jo menda pozabili in so nadaljevali svoj pomenek.

Floyd je čakal. Čez pet minut je videl, kako se je deklica spet pokazala med drevjem; krenila je naravnost proti bregu, nato pa zavila k Floydju. Spotoma je zdaj pa zdaj pobrala kako školjko.

Ko je prišla do njega, mu je pokazala, kar je bila nabrala.

»Nič dobrega ni,« je rekla. »Delajte se, kakor da jih gledate; naj vidijo.«

Floyd je vzel školjke in se napravil, kakor da jih občuduje; nato sta jih spravila v čoln, ki sta ga porinila v vodo.

Sele, ko sta priveslala na sredo lagune, mu je deklica povedala, kaj je delala in kaj je slišala. Po gozdiču se je bila splazila tik za neki šotor in poslušala razgovor, ki ji ga je ugodni veter prinašal na uho.

Nekaj je bilo v zraku; kar koli nameravajo, bodo storili ponoči. Po tem, kar je bila Izabela ujela, so pripravljali napad, in napadalci naj bi se s splavom prepeljali čez laguno.

Floyd, ki je veslal, je vzdignil vesla.

»S splavom!« je rekel. »Na tega nisem niti pomislil. S splavom se lahko prepele do dvajset mož. To nakano jim morava ubraniti.«

Vojna je po tem takem neogibna, in vse eno je, če vsa midva tista, ki zadava prvi udarec.«

Znova je prijel za vesla in krepko veslal, dokler nista prispela do cilja. Tedaj je pustil Izabelo za stražo v čolnu, skočil v hišo in se vrnil s kladivom, velikim žebeljem in zvikom vrvi. Spet sta se spustila na laguno in zaveslala proti lovišču. Kadar splava niso uporabljali, je bil z vrvo privezan h koravnemu stožcu, ki je štrlel iz peska.

Komaj sta se približala, sta že zagledala delavce, ki so še vedno sedeli na svojem posvetovališču. Vsi so okrenili glave in se ozirli po čolnu, ki je pristajal ob splavu, toda nihče se ni ganil, dokler ni Izabela s karabinko v eni in z nožem v drugi roki skočila na splav in prerezala konopec. Tedaj se je vzdignilo glasno tuljenje; vsa tolpa je poskočila kakor en mož in zdirjala proti obali, pobiraje spotoma kame-
ne, med tem ko so se nekateri obračali in tekli v šotore po kopja.

V trenutku, ko je Izabela rezala konopec, je bil Floyd s tremi udarci kladiva zabil žebelj v enega izmed tramov in pričvrstil vrvi, drugi konec pa privezal za obroček na zadnjem koncu čolna; kakor hitro je bilo to storjeno, je začel veslati. Težki splav se je le počasi premikal, in divjaki na bregu, ki jih je bila voda v prvem hipu zadržala, so že bredli proti čolnu, ko je mahoma počila Izabelina karabinka in se je prvi izmed njih s prestreljenim ramenom tulč

sesedel v pesek. Napad je bil s tem začasno ustavljen, in ko se je Floyd upiral v vesla, je videl prizor, ki bi ga bil pripril v smeh, da ga je mogel opazovati z varnega mesta.

Divjaki so dobesedno plesali po pesku. Besnost jih je gnala naprej, a strah jih je vlekel nazaj, in iz obojega se je porajal ples, ki je ponehal šele tedaj, ko so pridirjali tovariši, ki so bili hoteli v šotore po kopja.

Floyd je brez obotavljanja zaveslal k splavu, skočil nanj, vzel deklici karabinko ter ji ukazal, naj prestopi v čoln in prime za vesla.

Mladi človek je podrl prvega izmed oborožencev komaj dvajset korakov od vode; divjak je telebnil na obraz, kopje pa mu je ušlo iz roke in zdrčalo po pesku.

Drugi, zadet v čelo, je vrgel roke kvišku in padel vznag; kopje se je z ročičem zapirilo v pesek in drhte obtičalo, tako da je ost, še rdeča od ribje krvi, štrlela naravnost proti nebu.

Ostali so imeli dovolj. Spustili so se v beg, in Floyd je nekajkrat ustrelil za njimi; enega je zadel v nogo, drugemu je posnel z glave šop kuštravih las.

V pol minute je bila obala prazna. Floyd je delal vse to skoraj mehanično, kakor bi streljal v tarčo. Vsa reč se mu je zdela čudno neosebna in pravljica.

INSERIRAJTE V »JUTRU«

Urejuje Davorin Ravljen — Izdaja za konzorcij »Jutra« Stanko Virant. — Za Narodno tiskarno d. d. kot tiskarnarja: Fran Jeran. — Za inseratni del je odgovoren Ljubomir Volčič. — Vsi v Ljubljani.